

RODOS VE ONİKİADA'DA TÜRK VARLIĞININ

500.YILI *Sempozyumu*

Program - Programme • Özet Kitapçığı - Abstracts

RODOS ve ONİKİADA'DA TÜRK VARLIĞININ

500.YILI *Sempozyumu*

22-23 Aralık 2022 • Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi

Rodos ve Onikiada'da Türk Varlığının 500. Yılı Sempozyumu

ONUR KURULU

Prof. Dr. Muhammet HEKİMOĞLU
*Atatürk Kültür, Dil ve Tarih
Yüksek Kurumu Başkanı*

Prof. Dr. Turhan KAÇAR
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Birol ÇETİN
Türk Tarih Kurumu Başkanı

Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI
*Rodos İstanköy ve Onikiada Türkleri
Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı*

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Birol ÇETİN

Prof. Dr. Murat KEÇİŞ

Prof. Dr. Adnan ÇEVİK

Prof. Dr. Bayram AKÇA

Prof. Dr. Ali Fuat ÖRENÇ

Prof. Dr. Necdet HAYTA

Prof. Dr. İdris BOSTAN

Prof. Dr. Feridun EMECEN

Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ

Prof. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ

Prof. Dr. Levent KAYAPINAR

Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR

Prof. Dr. Cezmi ERASLAN

Prof. Dr. Yelda ONGUN

Prof. Dr. Metin EKİCİ

Doç. Dr. Esra ÖZSÜER

Doç. Dr. Ramazan Erhan GÜLLÜ

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI
*Rodos, İstanköy ve Onikiada Türkleri
Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı*

Prof. Dr. Bayram AKÇA
*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Tarih Bölümü Başkanı*

Prof. Dr. Adnan ÇEVİK
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Prof. Dr. Murat KEÇİŞ
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Uğur Cenk Deniz İMAMOĞLU
Türk Tarih Kurumu/Yüksek Kurum Uzmanı

Selin Adile EREN
Türk Tarih Kurumu/Yüksek Kurum Uzmanı

Birkan SOYKAN
Türk Tarih Kurumu/Yüksek Kurum Uzmanı

Haşim KOÇ
TİKA/Uzman

Elif AYDINBAŞ
Türk Tarih Kurumu/Tashihiçi

Hande Yaren KARACABEY
Türk Tarih Kurumu/Arşiv Uzmanı

Rodos ve Onikiada'da Türk Varlığının 500. Yılı Sempozyumu

22-23 Aralık 2022 • Muğla

Birinci Gün

• 22 Aralık Perşembe •

9.30	Kayıt
10.00	Açış ve Protokol Konuşmaları
10.30	Belgesel Gösterimi

• Açılış Oturumu •

Rodos ve Onikiada'nın Türk Egemenliğine Geçiş

🕒 11.00-12.00

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Birol ÇETİN

Prof. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ	<i>1522 Rodos'un Fethi: Sebepler, Seferberlik ve Kuşatma</i>
Prof. Dr. Adnan ÇEVİK	<i>Kânûnî Yolu: Sultan Süleyman'ın Rodos Seferi Güzergâhu</i>
Prof. Dr. Namık AÇIKGÖZ	<i>Kânûnî Sultan Süleyman'ın Rodos Seferi'nin Muğla'da Gündeme Geliş Hikâyesi</i>

• Sergi Açılışı •

• Öğle Arası •

🕒 12.00-13.30

• Birinci Oturum •

Demografik Yapı ve Kùltürlerarası İlişkiler

⌚ 13.30-14.30

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Necdet HAYTA

- Prof. Dr. Ali Fuat ÖRENÇ *Osmanlı Dönemi'nde Rodos Adası Türk Nüfusu*
- Prof. Dr. Yusuf HALAÇOĞLU *İtalyan İşgal Döneminde İstanköy'de Türk Gerçeği*
- Prof. Dr. Mehmet ŞEKER *Rodos'ta Osmanlı Dönemi'nde Bir Arada Yaşama Tecrübesi*

• İkinci Oturum •

İtalyan İşgalinden İkinci Dünya Savaşı Sonrasına Rodos ve Onikiada

⌚ 14.45-16.15

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Cezmi ERASLAN

- Prof. Dr. Mevlüt ÇELEBİ *İtalyan Basınında Rodos ve Onikiada'nın İşgali
(Nisan-Mayıs 1912)*
- Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI *Rodos ve İstanköy Türklerinin Türk Kurtuluş Savaşı'na
Prof. Dr. Cihan ÖZGÜN Katkıları*
- Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN *Benito Mussolini'nin Ege Politikasına Türkiye'den Bakış*
- Prof. Dr. Necdet HAYTA *İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Rodos ve Onikiada*
- Doç. Dr. Tuğba BELENLİ *Arşiv Belgelerine Göre İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra
Rodos ve Onikiada*

• Üçüncü Oturum •

Uluslararası İlişkiler ve Hukuk Bağlamında Ege ve Akdeniz

⌚ 16.30-17.45

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mehmet ŞEKER

Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN *Ege ve Akdeniz'de Yeni Denge Arayışları Bağlamında Onikiada*

Doç. Dr. Cihat YAYCI *Doğu Akdeniz Denkleminde Onikiada'nın Jeopolitik Önemi*

Doç. Dr. Fuat AKSU *Ege Denizi'nde Yetki Alanı Uyuşmazlıkları: Rodos ve Onikiada*

Doç. Dr. Fırat YALDIZ *Uluslararası Hukuk Açısından Lozan'da Ege Adalarına Dair Görüşmeler*

Rodos ve Onikiada'da Türk Varlığının 500. Yılı Sempozyumu

22-23 Aralık 2022 • Muğla

İkinci Gün

• Dördüncü Oturum •

Hukuki Statü ve Yaşanulan Sorunlar

🕒 09.30-10.45

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN

Doç. Dr. Nilüfer ERDEM *Rodos ve İstanköy Türklerinde Yunanistan Döneminde*
Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI *Öğrenim-Eğitim*

Doç. Dr. Ali DAYIOĞLU *Onikiada Türklerinin Uluslararası Antlaşmalardan*
Doğan Hakları

Dr. Öğr. Üyesi Turgay CİN *Rodos ve İstanköy Türklerinin Hukuki Durumu*

Bahadır Selim DİLEK *Uluslararası İlişkilerde Rodos ve İstanköy Türkleri*

• Beşinci Oturum •

Sosyal, Ekonomik Hayat ve Asayiş

🕒 11.00-12.15

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali Fuat ÖRENÇ

Doç. Dr. Olcay PULLUKÇUOĞLU *Rodos Türklerinde Ekonomik Hayat*
YAPUCU

Doç. Dr. Yücel YİĞİT *Cezayir Bahr-i Sefid Vilayetinde Polis Yapılanması*

Dr. Öğr. Üyesi Yakup AHBAB *Temettuat Defterlerine Göre İstanköy Adası'nın*
Sosyo-Ekonomik Hayatı (1845)

Dr. Öğr. Üyesi Metin MENEKŞE *Girit Adası'nda Yaşanan Siyasi ve Sosyal Olayların Rodos*
ve İstanköy Adalarına Yansımaları: Göç, Yerleşim ve
Entegrasyon (1897-1913)

• Öğle Arası •

🕒 12.15-14.00

• **Altıncı Oturum** •
Kültür, Edebiyat, Mimari I
⌚ 14.00-15.00

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Metin EKİCİ

- Dr. Öğr. Gör. İsmail KURT *Rodos Türk Ağzlarında Dilin Değişimi*
Prof. Dr. Turgut TOK
- Doç. Dr. Ümral DEVECİ *Kânûnî'nin Rodos Seferi'nin Muğla Sözlü Geleneğine
Yansımaları*
- Dr. Yaşar KALAFAT *Rodos, Girit, Kıbrıs ve Batı Trakya'da Kuman/Kıpçak Türk
Halk Kültürü*

• **Yedinci Oturum** •
Kültür, Edebiyat, Mimari II
⌚ 15.15-16.15

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Yelda ONGUN

- Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL *Rodos'ta Görevli Genç Bir Doktorun (Hafız Arif) Eseri:
Rodos Ceziresi Hakkında Malumat-ı Muhtasra (1876)*
- Dr. Öğr. Gör. Neval KONUK
HALAÇOĞLU *Rodos ve İstanköy Türklerine Ait Kültürel Mimari Eserleri
ve Korunması*
- Doç. Dr. Emin ONUŞ *Kıbrıs Türk Edebiyatında Rodos ve Onikiada Türkleri*

• **Değerlendirme ve Kapanış** •
⌚ 16.30-17.30

◆ BİLDİRİ ÖZETLERİ ◆

1522 Rodos'un Fethi: Sebepler, Seferberlik ve Kuşatma

Mehmet Yaşar Ertaş*

Özet

16. yüzyıl başında, coğrafi keşiflere paralel olarak kadim dünyanın merkezi olan Akdeniz ve çevresinde siyasi, ekonomik ve kültürel olmak üzere hemen her alanda büyük bir kırılma ve değişim yaşanıyordu. Akdeniz'i geriletken bu süreç doğal olarak bölgedeki tüm toplumları, dinî grupları, ticari faaliyetleri ve siyasi güçleri derinden etkiliyordu. Osmanlılar da Akdeniz'de siyasal ve ekonomik gerilemeye yol açan bu süreçten etkilenmiş ve bu durumu tersine çevirmek için siyasi ve askerî olarak büyük bir hareket başlatmışlardı. Mısır'ın fethi ile Doğu Akdeniz'i kendi denizi haline dönüştürmeye çalışan Osmanlılar için Kıbrıs ve Rodos olmak üzere iki büyük engel vardı. Venediklilerin bölgedeki ticari varlığını devam ettirme ve dolayısıyla Osmanlılarla her halükârda iyi geçinme siyaseti Kıbrıs'ın fethinin ötelenmesine yol açarken Osmanlı'ya karşı büyük bir direnç gösteren, vergi ödemeyi kabul etmeyen, Avrupa'dan aldığı destek ve kurduğu diplomatik ilişkilerle Osmanlıların büyük stratejilerinin önünde ciddi bir engel olarak duran St. Jean şövalyelerinin elindeki Rodos'un fethi ise aciliyet arz ediyordu. Bu yüzden Sultan Süleyman, 1522'de güçlü bir ordu ile adaya geçerek Rodos Kalesi'ni kuşatmış ve yaklaşık beş ay süren zorlu bir kuşatma sonrasında kaleyi teslim almıştır. Bu bildiride yukarıda izah edilen bağlamda ve birincil kaynaklara dayalı olarak Rodos Seferi'nin sebepleri ortaya konulacak ve Osmanlı ordusunun hazırlıkları, kuşatma planları ve savaş süreci değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Rodos, Osmanlı Devleti, Doğu Akdeniz.

* Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Sakarya/TÜRKİYE, myertas@sakarya.edu.tr

1522, the Conquest of Rhodes: Causes, Mobilisation and the Siege

Abstract

The Mediterranean region, the heart of the ancient world, had been facing breaking changes in almost all spheres of life particularly in politics, economics, and culture at the beginning of the 16th century in parallel with the age of discoveries. This period, naturally causing regression in the Mediterranean, had profound impacts on the societies, religious communities, commercial activities and political powers in the region. The Ottomans as well, were affected from this process causing political and financial delays and initiated a motion to reverse this situation. Yet, Cyprus and Rhodes were two major obstacles ahead of the Ottomans who intended to turn the Eastern Mediterranean into an inland sea. The Venetians' politics to get along with the Ottomans at all events to maintain their commercial presence in the region was resulting in the postponement of the conquest of Cyprus. However, the conquest of Rhodes, belonging to the Knights of St. John who were significantly resisting against the Ottomans, refusing to pay duties, constituting a substantial impediment before the great strategies of the Ottomans, was urgent. For these reasons, Sultan Suleiman laid a siege to the Rhodes castle by landing to the island with a strong army in 1522 and seized the Rhodes castle after a challenging siege took almost 5 months. In the light of above, the causes of the Rhodes conquest will be set forth, and the preparation of the Ottoman army, the siege plans and the war process will be examined in this paper based on the primary sources.

Keywords: Rhodes, Ottoman Empire, Eastern Mediterranean.

Kânûnî Yolu: Sultan Süleyman'ın Rodos Seferi Güzergâhı

Adnan Çevik*

Özet

Babası Yavuz Sultan Selim'in 1520 yılındaki ölümü ardından yirmi altı yaşında onuncu Osmanlı sultanı olarak tahta çıkan Sultan Süleyman, fetihle neticelenen ilk seferi Belgrad'ın hemen ardından Saint-Jean Şövalyelerinin üs edindiği Rodos Seferi'ne çıkmıştır. 1522 yazında 400 harp ve bir o kadar nakliye gemisinden meydana gelen Osmanlı donanması 4 Haziran 1522'de İstanbul'dan Rodos'a hareket ederken Sultan Süleyman da muhteşem bir törenle 16 Haziran Pazartesi günü İstanbul'dan ayrılarak Üsküdar'a geçmiştir.

18 Haziran 1522 yılında Üsküdar'dan hareket eden Kânûnî ve ordusu, yazın kavurucu sıcaklarında, mümkün olduğunca geceleri yol alarak İzmit, İznik, Kütahya, Denizli, Aydın, Çine yolu üzerinden Gökbel Geçidi'ni aşmış 22 Temmuz günü Menteşe Sancağı (Muğla İli) topraklarına girmiştir. Burada Bozöyük, Karabağ (Muğla) ve Gökova menzillerini takip eden Sultan, 41 günlük bir yolculuktan sonra 26 Temmuz'da Marmaris'e ulaşmış ve 43. gün Rodos'a geçmiştir. 29 Temmuz Salı günü başlayan kuşatma yaklaşık beş buçuk ay (155 gün) sürmüştür. Rodos'un fethinden sonra 2 Ocak 1523 günü adadan ayrılarak Marmaris'e geçen Kânûnî, dönüşte farkı bir güzergâh takip etmek suretiyle Marmaris'ten hareketle sırasıyla; Ula, Muğla, Südeş (Leyne önü), Genevüs (Çine sahrası), Kalubeyler, Saz, Çağış, Alaşehir, Durasıllı, Akhisar, Paşaköyü, Susıgırlık (Susurluk), Gerdene, Subaş, Balabanlı, Umurbey, Bazar ve Dil'den oluşan 19 menzillik güzergâhı 26 günde kat etmiş ve 29 Ocak 1523 günü payitahta yani İstanbul'a dönmüştür. Bu bilgilere göre Kânûnî Sultan Süleyman'ın bizzat katıldığı Rodos Seferi toplam yedi buçuk ay (233 gün) sürmüş olup bunun 14 günü Muğla ili sınırlarında geçmiştir.

Bu bildiri de söz konusu seferin en önemli kaynağı durumundaki Rodos Seferi günlüğü (Ruznamesi) esas alınarak Rodos seferinin geliş ve gidiş güzergâhının özellikle Menteşe Sancağı sınırları içerisinde yer alan kısmı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kânûnî Sultan Süleyman, Rodos Seferi, Kânûnî Yolu.

* Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Orta Çağ Tarihi Anabilim Dalı, Muğla/TÜRKİYE, cadnan@mu.edu.tr

Suleiman the Lawgiver's Road: the Route of Sultan Suleiman's Rhodes Campaign

Abstract

Sultan Suleiman, who ascended the throne as the tenth Ottoman ruler at the age of twenty-six after the death of his father, Selim I, in 1520, embarked on the Rhodes campaign, where the Knights of Saint-Jean kept a base, right after his first expedition ended in Belgrade. While the Ottoman navy, consisting of 400 warships and as many transport ships was moving from Istanbul to Rhodes on June 4, 1522, Sultan Süleyman also left Istanbul on Monday, June 16 with a magnificent ceremony and went to Üsküdar.

On 18 June 1522, Sultan Suleiman and his army, departing from Üsküdar, followed the way to İzmit, İznik, Kütahya, Denizli, Aydın, and Çine, crossed the Gökbel Pass in the scorching heat of summer, at night as much as possible, and entered the territory of Mentеше Sanjak (Muğla Province) on 22 July. Following the Bozöyük, Karabağ (Muğla) and Gökova ranges here, the Sultan reached Marmaris on July 26 after a 41 day journey and passed on to Rhodes on the 43rd day. The siege of Rhodes, which started on Tuesday, July 29, lasted about five and a half months (155 days). After the conquest of Rhodes, Sultan Suleiman the Lawgiver left the island on January 2, 1523 and went to Marmaris. He choosed different route to be back. He followed route of Ula, Muğla, Südeş (Leyne), Genevus (Çine), Kalubeyler, Saz, Çağış, Alaşehir, Duraşılı, Akhisar, Paşaköyü, Susığırlık (Susurluk), Gerdene, Subbaş, Balabanlı, Umurbey, Bazar and Dil, and he returned to Istanbul on 29 January 1523 after 26 days journey. According to this information, the Rhodes Campaign, in which Suleiman the Magnificent personally participated, lasted for a total of seven and a half months (233 days) and 14 days of this were spent in the borders of Muğla province.

The paper will focus on the arrival and departure route of the Rhodes campaign, especially within the borders of Mentеше Sanjak, based on the Rhodes Campaign Diary (Ruznameh), which is the most important source of the campaign.

Keywords: Suleiman the Lawgiver, Rhodes Campaign, Suleiman the Lawgiver's Road.

Kânûnî Sultan Süleyman'ın Rodos Seferi'nin Muğla'da Gündeme Geliş Hikâyesi

Namık Açıkgöz*

Özet

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde 6 Nisan 1994 günü göreve başladıktan sonra tarafımdan zeybek kültürü, türküler ve Rodos'un fethi münasebetiyle Kânûnî Sultan Süleyman'ın Muğla'ya gelmesi konularına dikkat çekmek üzere çalışmalar yapılması planlandı.

Kânûnî, 16 Haziran 1522 günü İstanbul'dan sefer için Üsküdar'a geçmiş ve 43 günde Rodos'a ulaşmış. 233 günlük sefer esnasında 24 Temmuz 1522 günü Muğla'ya ulaşmış ve 26 Temmuz günü de Marmaris'e ulaşmış.

Muğla'da göreve başladıktan sonra, tarafımdan Kânûnî'nin Rodos seferi ile ilgili araştırmalara başlanmış ve halkın bu konudaki bilgilerine müracaat edilmiştir. Halk hafızasında yaşayan efsaneler vardı ve bu efsaneler seferin sosyal zemininin olduğunu gösteriyordu. Ayrıca başta Marmaris kalesi ve önündeki menzilhane olmak üzere maddi kültür izleri de vardı. Bu bilgilerden hareketle konuyu gündeme taşımak istenmiş ve 26 Temmuz 1996 günü Marmaris kalesinde Kânûnî'nin Rodos Seferiyle ilgili bir konferans gerçekleştirilmiştir. Takip eden yıllarda, tarafımdan Kânûnî'nin Muğla'da bıraktığı izlerden biri olan efsaneler konusunda bir makale yayımlanmıştır.

Osmanlı'nın 700. Yılı münasebetiyle Marmaris'e bir Kânûnî heykeli dikilmesi teklifi ilgili kuruluşlara arz edilmiş ve 1999 yılında bir heykel yapılmış ama dikilememiş, Belediyenin deposuna kaldırılmıştır.

2000 yılında Rodos Seferi Rûznâmesi hakkında çalışma yapan Yaşar Erbaş davet edilip Menteşe Grubu'nda konuşturulmuştur.

2008 yılında Beldibi Belediyesi, Kânûnî heykelini Belediyesi önüne dikti.

2015 yılında Prof. Dr. Adnan Çevik, konuyu tekrar gündeme getirerek bir proje hazırladı ve bu proje çerçevesinde "Kânûnî Yolu" kısmı hayata geçirildi.

Son yıllarda yerel basında Kânûnî ve Rodos Seferi konusu gündeme getirildi, ancak seferin 500. Yılı olan 2022 yılında, büyük bir organizasyon yapılmadı.

Anahtar Kelimeler: Rodos Seferi, Kânûnî Sultan Süleyman, Muğla.

* Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Muğla/TÜRKİYE, namikacikgoz@gmail.com

The Story of the Rhodes Expedition of Suleiman the Lawgiver Coming of the Agenda in Muğla

Abstract

Kanuni went to Üsküdar from Istanbul on 16 June 1522 for an expedition and reached Rhodes in 43 days. During the 233-day voyage, he reached Muğla on July 24, 1522 and reached Marmaris on July 26.

After I started to work in Muğla, researches about Kanuni's Rhodes expedition were started by me and the information of the people on this subject was consulted. There were legends living in the popular memory, and these legends showed that the expedition had a social basis. There were also traces of material culture, especially the Marmaris castle and the range house in front of it. Based on this information, it was desired to bring the issue to the agenda and a conference was held in Marmaris Castle on July 26, 1996 about Kanuni's Rhodes Campaign. In the following years, an article on the legends, one of the traces that Kanuni left in Muğla, was published.

On the occasion of the 700th Anniversary of the Ottoman Empire, the proposal to erect a statue of Kanuni in Marmaris was submitted to the relevant institutions and a statue was made in 1999, but it could not be erected, and was taken to the warehouse of the municipality.

Yaşar Erbaş, who worked on the Rhodes Expedition Ruzname in 2000, was invited to speak in the Menteşe Group.

In 2008, the Municipality of Beldibi erected the statue of Kanuni in front of the Municipality.

In 2015, Prof. Dr. Adnan Çevik brought the issue to the agenda again and prepared a project and within the framework of this project, the "Kânûnî Yolu" part was implemented.

In recent years, the subject of Kanuni and Rhodes Expedition has been brought to the agenda in the local press; however, in 2022, the 500th anniversary of the expedition, no major organization could be held.

Keywords: Rhodesia, The Rhodesia Expedition, Muğla.

Osmanlı Dönemi'nde Rodos Adası'nda Türk Nüfusu

Ali Fuat Örenç*

Özet

Doğu Akdeniz'de stratejik önemi bulunan Rodos ve Onikiada, Kânûnî Sultan Süleyman'ın katıldığı sefer sonucu 1522'de Osmanlı topraklarına katıldı. Fetih sonrasında Rodos ve bağlı adalar Padişah tarafından vakıf statüsüne getirildi. Bu süreçte Rodos'a Türk nüfusun iskânına da başlandı. Rodos'a göçün cazip olması için Padişah'ın emri ile belirli bir süre vergi muafiyeti ve ahaliden yeniçeri askeri alınmaması kararları uygulanmıştır. Rodos'a Anadolu şehirlerinden Türkmen unsurların iskânına öncelik verilmiştir. Rodos'un fethine katılan bazı askerler de bölgeye yerleşmişlerdir. Rodos'ta nüfusu etkileyen bir başka unsur adaya yapılan sürgünler ve 19. yüzyıldaki muhacir iskanı olmuştur.

Osmanlı idaresi boyunca Rodos'taki Türk nüfusu 3000 ile 10000 aralığında değişmiştir. Fethin hemen sonrasında 1530'lardaki nüfus verilerine göre Rodos şehrinde, askerler de dâhil olmak üzere yaklaşık 5000 Türk nüfus yaşıyordu. Bu tarihten sonra Rodos ve bağlı adalardaki Türk nüfusun istikrarlı bir artış gösterdiği dikkati çekmektedir. Rodos ve bağlı bölgeler nüfusu hakkında ilk resmî veriler Osmanlı'daki 1831 yılı sayımı ile edinmekteyiz. Bu sayım sonucu Rodos ve bağlı mahallerdeki toplam Türk erkek nüfusunun 3000'i aştığı kayda geçmiştir. Rodos ve bağlı adalarda 1865'deki Türk nüfusu toplamı yaklaşık 7 bindi. Rodos'un 1912 yılında İtalya tarafından işgali sonrası yapılan bir sayımda Türk nüfusun 7 bine yaklaştığı kayıtlara geçmiştir. Bu tebliğimizde Osmanlı döneminde Rodos ve Onikiada'ya yönelik iskân politikaları ile Türk nüfustaki değişim ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rodos Adası, İskân, Nüfus, Doğu Akdeniz, Osmanlı Devleti.

* Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE, ore@istanbul.edu.tr

Turkish Population at Rhodes Island During Ottoman Rule

Abstract

Rhodes and other twelve islands, which had crucial strategic positions in East Mediterranean, conquered by the Ottomans in the 1522 as a result of the expedition that led by Suleiman The Magnificent. After the conquest, Rhodes and related islands' status changed into foundation status by the Sultan. During this process, inhabiting of Turkish population in Rhodes has been started. To make migrating into Rhodes seem more attractive, by the orders of the Sultan, inhabitants were exempt from paying taxes and being drafted to Janisary army for a while. Settlement of Turkmen people from Anatolian cities was prioritized. Some of the troops that participated to conquest of Rhodes also settled on the island. Another element that affected the population of Rhodes was exilements and refugee settlement in 19th century.

During the Ottoman rule, the Turkish population of the Rhodes Island has varied from 3000 to 10000. Right after the conquest, according to population data around the 1530's, Turkish population was approximately 5000 at the city of Rhodes, including the troops. It is remarkable that the Turkish population at the Rhodes and connected islands kept growing steadily after this date. We can obtain the first official data about the Rhodes and connected regions with census in 1831 at Ottoman Empire. According to this counting, it was recorded that the Turkish male population at the Rhodes and the connected districts were over 3000. As of 1865, the total Turkish population at the Rhodes and the connected islands was approximately 7.000. After a counting at the Italian invasion of Rhodes in 1912, it was recorded that the Turkish population was close to 7.000. In this presentation, the inhabiting policies during Ottoman period in Rhodes and twelve islands and the change of the Turkish population will be discussed.

Keywords: Rhodes Island, Inhabiting, Population, East Mediterranean, Ottoman Empire.

İtalyan İşgal Döneminde İstanköy'de Türk Gerçeği

Yusuf Halaçoğlu*

Özet

İtalyanların, 1911'de Trablusgarp ve Bingazi'yi işgal etmeleri üzerine, içlerinde Mustafa Kemal ve Enver Beylerin de bulunduğu gönüllü subaylar Trablusgarp'a giderek yerli halkı örgütlediler. İtalyanlar bu sebeple iç kısımlara ilerleyemediler ve savaşı Ege Denizi'ne taşıdılar. Pek bir direnişle karşılaşmadan da 4 Mayıs 1912 tarihinden itibaren başta Rodos olmak üzere İstanbul'a, Herke, Kerpe, Kaşot, İncirli, İlyaki, İleryoz/İleriye, Batnaz, Kilimli, Lipsos, Sömbeki ve son olarak 20 Mayıs'ta da İstanköy'ü işgal ettiler. Ada bu sırada Menteşe vilâyetinin Bodrum Kazasına bağlı idi. 18 Ekim 1912'de Lozan'ın Uşi semtinde Osmanlılar'ın Trablusgarp'ı terk etmeleri, buna karşılık da İtalyanların 12 Adayı boşaltmaları kararlaştırıldı. Ancak İtalyanlar, Uşi Antlaşması'nda alınan kararların uygulanmadığı ve Osmanlı askerlerinin Trablusgarp'ı terk etmedikleri iddiasıyla Adalardaki askerî gücünü çekmedi. Bu sırada Balkan Savaşları başlamıştı. Osmanlı Devleti'nin denizde mücadele edecek donanmasının bulunmamasından istifade eden Yunanistan 12 Ada dışında kalan diğer Ege'deki adaları işgal etti. İtalya ise 22 Ağustos 1915'te Adalardan çekilmeyeceğini duyurdu ve 5 Haziran 1924'te ise doğrudan topraklarından saydığını resmen ilân etti.

İşte bütün bu zamanlara ait İstanköy'ün demografik durumunu ortaya koyan nüfus defterleri, Osmanlı dönemi İstanköy'ü tarihi açısından son derece önemlidir. İstanköy'ün nüfusu büyük çoğunlukla, Osmanlı idaresine girdikten sonra Anadolu'dan Ada'ya göç etmiş Türklerden oluşmaktadır. Nüfus defterlerinden, Adadaki Türklerin İzmir, Mudanya, Bodrum gibi şehirlerde akrabalarının bulunduğu anlaşılıyor. Bu sebeple Bodrum ve bağlı belde mezarlıklarında önemli sayıda İstanköylü mezar taşlarına rastlanmaktadır. Ada'daki nüfustan önemli bir kısım ise, İtalyan idaresine geçtikten sonra Türkiye'ye iltica etmiştir. Bu iltica edenlerin kayıtlarında uyruğu İtalyan, ırkı Türk dolarak belirtilmiştir.

Bu tebliğimizde İstanköy'ün nüfusu ve bu mülteciler hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: 12 Ada, İtalya, Trablusgarp, Uşi, Mustafa Kemal.

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Emekli Öğretim Üyesi, Ankara/TÜRKİYE, yhhhalac@gmail.com

The Turkish Truth in Istandkoy During the Italian Occupation

Abstract

After the Italians occupied Tripoli and Benghazi in 1911, volunteer officers, including Mustafa Kemal and Enver Bey, went to Tripoli and organized the local people. For this reason, the Italians could not advance inland and carried the war to the Aegean Sea. They occupied Rhodes, Istanbuli, Herke, Kerpe, Kaşot, İncirli, İlyaki, İleryoz/İleriye, Batnaz, Kilimli, Lipsos, Symi, and finally Kos on 20 May, starting from May 4, 1912, without encountering much resistance. At that time, the island was connected to the Bodrum District of the Menteşe Province. On October 18, 1912, in the Quchy district of Lausanne, it was decided that the Ottomans would leave Tripoli, while the Italians would evacuate the 12 islands. However, the Italians did not withdraw their military power from the Islands, claiming that the decisions taken in the Treaty of Ushi were not implemented and the Ottoman soldiers did not leave Tripoli. Meanwhile, the Balkan Wars had begun. Taking advantage of the Ottoman Empire's lack of a navy to fight in the sea, Greece occupied the other Aegean islands except the 12 Islands. On August 22, 1915, Italy announced that it would not withdraw from the Islands, and on June 5, 1924, it officially declared that it counted directly from its lands.

The population registers, which reveal the demographic situation of Kos from all these times, are extremely important in terms of the history of Kos in the Ottoman period. The population of Kos consists mostly of Turks who immigrated to the island from Anatolia after it came under Ottoman rule. It is understood from the Population Books that the Turks on the island have relatives in cities such as Izmir, Mudanya and Bodrum. For this reason, a significant number of Kos gravestones are found in Bodrum and its affiliated town cemeteries. An important part of the population on the island, on the other hand, took refuge in Turkey after the Italian administration. In the records of these asylum seekers, their nationality was stated as Italian and their race as Turkish.

In this paper, information about the population of Kos and these refugees will be given.

Keywords: Dodecanese, Italy, Tripoli, Quchy, Mustafa Kemal.

Rodos'ta Osmanlı Dönemi'nde Bir Arada Yaşama Tecrübesi

Mehmet Şeker*

Özet

Rodos'ta olduğu üzere Onikiadalarda Müslüman Türkler, Yunanlar ve Museviler ile Latin nüfus yaşamaktaydı. Bu etnik unsurlar arasında eşitlik temelinde kültürel ilişkiler vardı. Farklı etnisitelere sahip topluluklar birbirine saygı gösterirler ve dinî bayramlarda birbirlerini kutlardı. Bununla birlikte Osmanlı Dönemi'nde Adalarda sayısal açıdan Yunan kökenliler ağırlıklı olmakla birlikte, Müslüman Türklerin kültürel ve yönetsel ağırlığı söz konusuydu.

İtalyan işgaliyle kültürler arasında eşitlik temelinde kültürel ilişkiler bozulmaya başladı. Ada'nın Rum halkı, İtalyanların işgalini destekledi. Bu işgali kendi çıkarları için kullanabileceklerini amaçlamışlardı. Osmanlı Devleti'nin çöküşü ve Türk Sevr Antlaşması ile birlikte özellikle Müslüman Türkler ile Yunanlar arasındaki dostane olmayan ilişkiler ivme kazandı.

Yunan ordularının 15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıkmasıyla da bırakınız İzmir ve çevresindeki Rum azınlıklarını, Adalarda Türklerle birlikte yaşamakta olan Yunanların, her ne kadar Osmanlı Dönemi'nde aralarında belirgin bir çatışma olmasa bile Megal-i İdea fikirlerinin canlandığı ve bu doğrultuda harekete geçtiği bilinmektedir.

1912 yılından itibaren İtalyanların egemenliğine giren Onikiadalar, 1947'de Yunanistan'a bırakılacaktır. Günümüzde Adalarda yaşamakta olan Türklerin, bugün kültürel olarak yok olma noktasına geldiği gözlemlenmektedir. Yunanistan'ın kültürel soykırım politikasına "dur" denmediği takdirde, kısa bir süre sonrasında Adalı Türklerden söz etmek olası olmayacaktır.

Rodos Adası, Müslüman Türk, Ortodoks, Katolik, Ermeni ve Yahudiler gibi çok farklı soy ve kültürlerin bir arada bulunduğu bir dönemi yaşamaya başlamıştır. Bildiride bu bağlamda kültürler arasındaki ilişkiler üzerine değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rodos, İstanköy, Etnisiteler.

* Prof. Dr., Uşak Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Uşak/TÜRKİYE, mehmetseker2022@outlook.com

The Experience of Coexistence in Rhodes in the Ottoman Period

Abstract

In Rhodes and the other Dodecanese islands were inhabited by Muslim Turks, Greeks, Jews and a Latin population. There were intercultural relations among these ethnic elements on the basis of equality. Communities belonging to different ethnicities respected and celebrated one another on religious holidays. However, people of Greek origin were numerically superior in the islands during the Ottoman period, Muslim Turks had a considerable cultural and administrative dominance.

With the Italian occupation, intercultural relations on the basis of equality began to deteriorate. Greek people of the island supported the invasion of the Italian forces. They intended to take advantage and make the best of this occupation. With the collapse of the Ottoman State and signing of the Treaty of Turkish Sèvres, hostile relations, especially between Muslim Turks and Greeks, gained a new momentum.

It is a known fact that with the occupation of Izmir by the Greek armies on May 15, 1919, the Greeks that had been living together with Turks in the islands, let alone the Greek minorities in and around Izmir, started to revive and move closer to Megali Idea (Great Idea) although there was no obvious conflict between the two communities during the Ottoman Period.

The Dodecanese Islands, which came under the sovereignty of the Italians in 1912, would later be ceded to Greece in 1947. It is observed that the Turks living on the islands have reached the brink of cultural extinction today. Unless Greece's assimilation policy is "stopped", it will not be possible to talk about island Turks in the near future.

Keywords: Rhodes, Kos, Ethnicity.

Rodos ve İstanköy Türklerinin Türk Kurtuluş Savaşı'na Katkıları

Mustafa Kaymakçı* - Cihan Özgün**

Özet

Sevr Antlaşması ile hedef, Osmanlı Devleti'nin topraklarını paylaşmaktı. Bu doğrultuda Anadolu; Yunan, Britanya, Fransız, İtalyan ve Ermeni birliklerince işgal edilmeye başlandı.

İşgallere karşı ilk aşamada Anadolu ve Trakya'da "Kuva-yi Milliye" adlı direniş güçlerinin maddi ve manevi anlamda tabanını oluşturacak "Cemiyetler" kuruldu. Cemiyetlerin amaçlarının başında hiçbir devletin ve ulusun egemenliğini kabul etmeyerek, yaşama hakkını ve bağımsızlığını oluşturmak gelmiştir.

Kuva-yi Milliye'nin, işgalci güçlere karşı ilk direniş olayları Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Fransızlara karşı görülmüş, örgütlü direniş ise İzmir'in düşmanca ele geçirilmesinden sonra Ege Bölgesi'nde bağımsız yerel örgütlenmeler olarak yayılmıştır. Bölgesel kuruluşlar, daha sonra TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi)'nin kurulması ile birleştirilmiş ve I. İnönü Savaşı sırasında da düzenli orduya dönüşmüştür.

Rodos ve İstanköy Türkleri de Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde TBMM Orduları Yunan ordularına karşı savaşırken, doğrudan ve dolaylı olarak milli mücadeleye destek vermekten geri kalmamışlardır.

Bildiride, Rodos ve İstanköy Türklerinin kurmuş oldukları ve Türkiye kamuoyunda yeterince bilinmeyen "Rodos ve İstanköy Müdafa-i Hukuk-ı İslamiye Cemiyeti"nin Türk Kurtuluş Savaşı'na katkılarının gün yüzüne çıkması amaçlanmıştır. Bu amaçla 1919-1923 yılları arasında sırasıyla "Rodos ve İstanköy Türklerinin Sosyo-Ekonomik Durumu", "Türk Kurtuluş Savaşı Döneminde Anadolu-Rodos ve İstanköy İlişkileri" ile "Onikiada Açısından Türk-İtalyan İlişkileri" irdelenmiştir. Son olarak anı ve belgelerin ışığında İtalyanlardan sağlanan silah ve malzeme sevkiyatında TBMM tarafından görevlendirilen Mustafa Şevket Bey (Bengisu) ve Şükrü Bey (Saraçoğlu)'in başarılı olmasında "Rodos ve İstanköy Müdafa-i Hukuk-ı İslamiye Cemiyeti"nin payı olduğu konusu özetlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rodos, İstanköy, Müdafa-i Hukuk-ı İslamiye Cemiyeti.

* Prof. Dr., Rodos, İstanköy ve Onikiada Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, İzmir/TÜRKİYE, mustafa.kaymakci68@gmail.com

** Prof. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, cihan.ozgun.ege@gmail.com

Contributions of Rhodes and Kos Turks to the Turkish War of Independence

Abstract

The main aim of the Treaty of Sèvres was to share the territories of the Ottoman Empire. In this connection, Greek, British, French, Italian and Armenian troops started to occupy Anatolia.

In the first stage of reactions against the occupations, “Societies” were established in Anatolia and Thrace, under the name of “Kuva-yi Milliye” (National Forces), which would later establish the material and moral basis for the resistance forces. One of the initial aims of these associations was to establish the right to life and independence by rejecting the sovereignty of any other state or nation.

The first resistance initiatives of the Kuva-yi Milliye against the occupation forces were staged against the French in the Southeastern Anatolia Region, and the organized resistance spread as independent local organizations in the Aegean Region following the harsh occupation of Izmir. The regional organizations were later united with the foundation of the TBMM (Turkish Grand National Assembly) and turned into a regular army during the First Battle of İnönü.

Rhodes and Kos Turks did not hesitate to support the Turkish national struggle directly or indirectly while the TBMM Armies were fighting against the Greek forces under the leadership of Mustafa Kemal Pasha in Anatolia.

The present paper aims to reveal the contributions of the “Rhodes and Kos Association for the Defense of Islamic Rights”(Rodos ve İstanköy Mudafa-i Hukuk-ı İslamiye Cemiyeti), to the Turkish War of Independence. The said association was founded by Rhodes and Kos Turks and is not known quite well enough in the Turkish public, In this context, “The Socio-Economic Situation of Rhodes and Kos Turks between 1919-1923”, “Anatolia-Rhodes and Kos Relations during the Turkish War of Independence” and “Turkish-Italian Relations in terms of Dodecanese” were examined respectively. Finally, in the light of memoirs and documents, it is summarized that the “Rhodes and Kos Association for the Defense of Islamic Rights” had a share in the success of Mustafa Şevket Beg (Bengisu) and Şükrü Beg (Saraçoğlu), who were assigned by the Turkish Grand National Assembly in the shipment of weapons and materials supplied from the Italians.

Keywords: Rhodes and Kos Association for the Defense of Islamic Rights.

İtalyan Basınında Rodos ve Onikiada'nın İşgali (Nisan-Mayıs 1912)

Mevlüt Çelebi*

Özet

Avrupa'nın son emperyal ülkesi olarak anavatan dışında sömürge arayışına giren İtalya, hedef olarak Osmanlı toprağı Trablusgarp'ı seçti. Diğer büyük devletlerin desteğini alarak veya tarafsız kalmalarını sağladıktan sonra 28 Eylül 1911'de Osmanlı Devleti'ne bir ultiमतom verdi ve ardından bölgeyi işgale başladı. Az sayıdaki Türk askeri ve Türk subayları tarafından örgütlenen yerli halk İtalyan işgaline karşı ciddi bir direniş başlattılar. Beklemediğı bu direniş kıramayan İtalyanlar, savaşı Anadolu kıyılarına genişleterek Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak istediler.

İtalyanlar, bu planın bir uzantısı olarak 1912'nin ilk aylarında diplomatik girişimler ve askerî hazırlıklar yaptılar. Daha sonra Rodos ve Onikiada'yı işgale başladılar. Onikiadalar grubu içinde işgal edilen ilk ada Astropalya (Stampalia) oldu. 28 Nisan 1912'de başlayan adaların işgali 5 Mayıs'ta Rodos'un işgaliyle devam etti ve 20 Mayıs'ta İstanköy (Kos) Adası'nın işgaliyle tamamlandı.

Osmanlı Devleti hâkimiyetindeki adaların kolaylıkla işgal edilmesi İtalyan kamuoyunda büyük bir coşkuyla karşılandı. Avusturya-Macaristan gibi müttefiklerinin itirazına rağmen adaların işgali İtalya'nın dünyanın güçlü devletlerinden birisi olduğu anlamına gelmektedir. İtalya, diğer ülkelerden izin almadan yaptığı bu işgallerle özgüven kazandı ve dünyaya gücünü kanıtladı. Kazanılan kolay zafer İtalyan kamuoyunun her kesimi tarafından yakından takip edildi. Bildirimizde, İtalyan kamuoyunun çeşitli kesimlerinin duygu ve düşüncelerini yansıtan gazeteleri inceleyeceğiz. İşgali ve işgalin ilk günlerini dönemin önde gelen İtalyan gazeteleri La Tribuna, Il Giornale d'Italia, La Stampa, Il Messaggero ve Avanti! gibi gazetelerden aktaracağız.

Anahtar Kelimeler: Trablusgarp Savaşı, Türk-İtalyan İlişkileri, Rodos, Onikiada, İtalyan İşgali.

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, mevlutcelebi@yahoo.com

The Occupation of Rhodes and Dodecanese in the Italian Press (April-May 1912)

Abstract

Italy, which, as the last imperial country of Europe, sought colonies outside the homeland, chose the Ottoman land Tripoli as a target. After getting the support of other great powers or ensuring their neutrality, she gave an ultimatum to the Ottoman Empire on September 28, 1911, and then began to occupy the region. The Turkish military and the local people started a serious resistance against the Italian occupation. Unable to break this unexpected resistance, the Italians wanted to force the Ottoman Empire to peace by expanding the war to the Anatolian coasts.

The Italians made diplomatic initiatives and military preparations in the first months of 1912. Then they began to occupy Rhodes and the Dodecanese. The first island occupied within the Dodecanese group was Astropalya (Stampalia). The occupation of the islands, which started on April 28, 1912, continued with the occupation of Rhodes on May 5 and was completed with the occupation of Kos island on May 20.

The easy occupation of the islands under the rule of the Ottoman State was met with great enthusiasm in the Italian public. Despite the objections of its allies such as Austria-Hungary, the occupation of the islands means that Italy is one of the strongest states in the world. Italy gained self-confidence and proved its power to the world with these occupations without permission from other countries. The easy victory was followed closely by all sections of the Italian public opinion. In our paper, we will examine the newspapers that reflect the feelings and thoughts of various segments of the Italian public opinion. We will quote from the leading Italian newspapers of the period such as *La Tribuna*, *Il Giornale d'Italia*, *La Stampa*, *Il Messaggero* and *Avanti!*

Keywords: Tripoli War, Turkish-Italian Relations, Rhodes, Dodecanese, Italian Occupation.

Benito Mussolini'nin Ege Politikasına Türkiye'den Bakış

Temuçin Faik Ertan*

Özet

Benito Mussolini'nin 1922 yılında iktidara gelip bir faşist diktatörlük kurması ve sonrasında Doğu Akdeniz'de yayılcı bir siyaset izlemesi rastlantı değildir. Birinci Dünya Savaşı'nın yenen devletleri arasında yer almasına karşın, önce Paris Barış Konferansı'nda tatmin edilmeyen İtalya, Lozan Antlaşması ile de savaştan neredeyse hiçbir kazanç elde edemeden çıkmıştı. Bu süreçte İtalya'nın iç ve dış politikasının karar vericisi olarak ise Mussolini ön plana çıktı ve İki Savaş Arası Dönem'de birinci savaştan aklında kalan Doğu Akdeniz'i doğal yayılma alanı olarak gördü. Bu dönemde 1915 Londra ve 1917 Saint Jean de Maurienne gibi gizli antlaşmalarda kendisine vadedilen topraklarla ilgili kursağında kalan hevesi, İtalya'nın hareket noktasını oluşturmuştu. Bu bağlamda Rodos ve Onikiada, bir üs vazifesi görecek ve diğer adalara atlama taşı olarak kullanılabilirdi. Rodos, İtalya için Ege Denizi'ndeki organik bağını oluşturuyordu bu dönemde! Bütün politik hamlelerin mimarı ise Benito Mussolini idi. İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki politikası, eski müttefikleri İngiltere ve Fransa'nın yanı sıra bölgenin güç unsuru olmak isteyen Türkiye ve Yunanistan tarafından da yakından izleniyordu. 1923'ten sonra Anadolu'nun işgaline dayanan, ama daha sonra da ahali mübadelesinden kaynaklanan gerilimden dolayı ilişkilerinde ciddi sıkıntılar yaşayan Türkiye ile Yunanistan, 1930 yılından itibaren yakınlaşmış ve doğal olarak bu yakınlık İtalya ile olan ilişkileri de etkilemişti. Buna rağmen İtalya'ya bakış ve bu devletin Ege Denizi'ndeki tasarımlarına karşı Türkiye ile Yunanistan'ın birebir aynı politikaları izledikleri söylenemezdi.

Bu çalışmada İtalya'nın Ege Denizi'ndeki politikasının Türkiye'den nasıl görüldüğü Mussolini merkeze alınarak incelenecektir. Arşiv belgelerinden, dönemin gazetelerinden ve anı eserlerden yararlanılacak, araştırma eserlere başvurulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İtalya, Mussolini, Ege Denizi, Doğu Akdeniz, Rodos, Yunanistan.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE, tfertan@ankara.edu.tr

A Turkish Perspective on Benito Mussolini's Aegean Policy

Abstract

It is not a coincidence that Benito Mussolini came to power in 1922, established a fascist dictatorship, and pursued an expansionist policy in the Eastern Mediterranean. Despite being among the victorious states of the First World War, Italy, first unsatisfied at the Paris Peace Conference, came out of the war with the Treaty of Lausanne with almost no gain. Mussolini came to the fore and viewed the Eastern Mediterranean as a natural expansion area during the Interwar Period. His enthusiasm for the lands promised in secret treaties, such as 1915 London and 1917 Saint Jean de Maurienne, formed Italy's jumping-off point. In this context, Rhodes and the Dodecanese would serve as a base and a stepping stone to the other islands. During this period, Rhodes constituted Italy's organic link to the Aegean Sea! The architect of all the political moves was Benito Mussolini. Italy's policy in the Eastern Mediterranean was closely watched by its former allies, Britain and France, as well as by Turkey and Greece, who aspired to be regional powerhouses. Turkey and Greece, whose bilateral relations had been strained first during the occupation of Anatolia in 1923 and then due to the tension prompted by the population exchange, had gotten closer since 1930—a development that naturally affected the relations with Italy. This notwithstanding, it could not be said that Turkey and Greece followed the same policies toward Italy and against her plans in the Aegean Sea.

This study examines how Italy's policy in the Aegean Sea is seen from Turkey by focusing on Mussolini. Archival documents, newspapers and memoirs from the period will be used, and research works will be applied.

Keywords: Turkey, Italy, Mussolini, Aegean Sea, Eastern Mediterranean, Rhodes, Greece.

II. Dünya Savaşı Yıllarında Rodos ve Onikiada

Necdet Hayta*

Özet

21 Aralık 1522'de Osmanlı Devleti tarafından fethedilen Rodos ile birlikte Onikiada'dan diğerleri de Türk hâkimiyeti altına alınmışlardır. 1912 yılına kadar Türk hakimiyetinde kalan bu adalar, Trablusgarp Savaşı sırasında, Nisan-Mayıs 1912'de İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir. İtalya, 15-18 Ekim 1912 tarihleri arasında imzalanan Uşi Antlaşması ile bu adaları Osmanlı Devleti'ne iade edecekti. Ancak Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı sebebiyle bu iade gerçekleşmedi. 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması'nın 15. maddesi ile Rodos ve Onikiada ile Meis İtalya'ya bırakıldı. İkinci Dünya Savaşı'nda mücadelelerin yaşandığı bölgelerden biri de Ege Denizi olmuştur. Almanlar, İtalya'nın 1943 yılında Savaştan çekilmesinden sonra Rodos ve Onikiada'yı işgal etmişlerdir. Savaş sırasında bu adaları Türkiye'yi yanlarına çekmek, en azından tarafsız kalmalarını sağlamak için kullanmaya çalışmışlardır. Müttefikler de yine aynı dönemde Türkiye'nin kendi yanlarında savaşa katılmasını sağlamak için bu adaları ele geçirmek istemişlerdir. Ancak Türkiye tarafsızlığını korumayı başarmıştır. Savaşın sonlarına doğru Almanya bu adaları Türkiye'ye vermeyi teklif etti, ancak bu teklif Türkiye tarafından kabul edilmedi. Yunanistan ise daha Almanya teslim olmadan önce, 28 Nisan 1945'te, savaş sona erince, yenik devletlerle barış antlaşmalarını hazırlamak için görevlendirilen ve Amerika, İngiltere, Sovyet Rusya ve Fransa dışişleri bakanlarından oluşan "Dışişleri Bakanları Konseyi"ne uzun bir muhtıra sunarak, bu adaların İtalya'dan alınıp kendisine verilmesini istemiştir. 12 Temmuz 1946'ya kadar devam eden Konsey toplantılarında bu konu 8 defa görüşülmüş ve söz konusu adaların Yunanistan'a verilmesi kararlaştırılmıştır. 10 Şubat 1947'de İtalya dahil 21 devlet tarafından imzalanan Paris Barış Antlaşması ile Rodos ve Onikiada ile Meis Yunanistan'a bırakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rodos ve Onikiada, II. Dünya Savaşı, Paris Antlaşması, Türkiye, Yunanistan.

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE, necdethayta@gmail.com

Rhodes and the Dodecanese During World War II

Abstract

On December 21st, 1522, the Ottoman Empire conquered Rhodes and the Dodecanese and brought them under Turkish rule. These islands, which remained under Turkish rule until 1912, were occupied by the Italians in April-May 1912 during the Tripoli War. Italy would return these islands to the Ottoman Empire with the Ouchy Treaty signed on October 15-18, 1912. However, due to the Balkan Wars and the First World War, this return did not take place. With the 15th article of the Treaty of Lausanne Rhodes, the Dodecanese and Kastellorizo were left to Italy. One of the regions where struggles took place in the Second World War was the Aegean Sea. The Germans occupied Rhodes and the Dodecanese after Italy's withdrawal from the War in 1943. During the war, they tried to use these islands to attract Turkey to their side and at least to keep them neutral. In the same period, the Allies wanted to seize these islands in order to enable Turkey to join the war on their side. However, Turkey has managed to maintain its neutrality. Towards the end of the war, Germany offered to cede these islands to Turkey, but this offer was not accepted by Turkey. Greece submitted a long memorandum to the Foreign Ministers Council after the war ended on April 28th, 1945 and wanted these islands to be taken from Italy. The Council decided to give the islands to Greece. With the Paris Peace Treaties on February 10th, 1947, Rhodes and the Dodecanese and Kastellorizo were left to Greece.

Keywords: Rhodes and the Dodecanese, World War II, Paris Peace Treat, Turkey, Greece.

Arşiv Belgelerine Göre İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Rodos ve Onikiada

Tuğba Belenli*

Özet

Rodos ve Onikiada, Kânûnî Sultan Süleyman zamanında fethedilmiş ve bu adalar Meşrutiyet Dönemi'ni takip eden süreçte elden çıkmaya başlamıştır. İtalya, Trablusgarp Savaşı'nda başarısız olmakla birlikte Balkan Savaşı'nın çıkmasıyla Rodos ve Onikiada'yı işgal etme fırsatı bulmuştur. 2. Dünya Savaşı sürerken Ege Denizi Mihver devletlerinden Almanya ve İtalya tarafından işgal edilmiştir. Savaş sonrasında toplanan Paris Barış Konferansı'nda bu Adaların Yunanistan'a bırakılma kararı alınmış, Paris-İtalyan Barış Anlaşmasıyla "silahsızlandırılması" koşuluyla da devredilmiştir. Bu çalışmada, T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı kayıtlarında Rodos ve Onikiada hakkında 2. Dünya Savaşı sonrasında yer alan belgeler incelenmiştir. Bulunan belgeler arasında Adalardaki Türk asıllı vatandaşların genel durumu ile bu vatandaşların pasaport ve vize işlemleri, Adalardaki Türk okulları ile ilgili eğitim işlerine dair çeşitli talepler, 2. Dünya Savaşı sırasında zarar gören Türk vatandaşların Almanya ve İtalya'dan tazminat talepleri yer almaktadır. Rodos'taki Türklerin genel durumu hakkında Rodos Başkonsolosluğundan alınan genel rapor dikkat çekicidir. Ayrıca Adalardaki Türk okullarının Türkiye'de MEB'e bağlanması talep edilmiş, fakir Türk öğrenciler için kitap ve kıyafet yardımı talep edilmiştir. 2. Dünya Savaşı sırasında Alman işgali sırasında gayrimenkulleri zarar gören Türk vatandaşları gördükleri zararlarla ilgili çok sayıda dilekçe yazmışlar ve bu zararların tazminini istemişler, bunun için Türkiye-Almanya arasında yapılacak anlaşmanın sonuçlarını beklemleri gerektiği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rodos, Onikiada, Arşiv.

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE, tabelenli@gmail.com

Rhodes and the Dodecanese After the World War II According to Archival Documents

Abstract

Rhodes and the Dodecanese were conquered during the reign of Suleiman the Magnificent, and these islands began to get out of hand in the period following the Constitutional Monarchy period. Although Italy was unsuccessful in the Tripoli War, with the outbreak of the Balkan War, it had the opportunity to occupy Rhodes and the Dodecanese. During World War II, the Aegean Sea was occupied by the Axis powers, Germany and Italy. At the Paris Peace Conference convened after the war, it was decided to leave these islands to Greece, and they were transferred on the condition of “disarming” with the Paris-Italian Peace Agreement. In this study, in the records of the Presidency of the Republic of Türkiye Directorate of State Archives, the documents about Rhodes and the Dodecanese Islands after the Second World War were examined. Among the documents found; there are various demands regarding the general situation of Turkish citizens of Turkish origin in the Islands, passport and visa procedures of these citizens, various demands for education related to Turkish schools in the islands, and compensation demands of Turkish citizens who were damaged during the World War II from Germany and Italy. The general report from the Consulate General of Rhodes on the general situation of the Turks in Rhodes is remarkable. In addition, it was requested that the Turkish schools in the Islands be connected to the Ministry of National Education in Turkey, and book and clothing aid was requested for the poor Turkish students. Turkish citizens, whose real estates were damaged during the German occupation during World War II, wrote many petitions about the damage they suffered and demanded compensation for these losses, and it was stated that they had to wait for the results of the agreement to be made between Turkey and Germany.

Keywords: Rhodes, Dodecanese, Archive.

Ege ve Akdeniz’de Yeni Denge Arayışları Bağlamında Onikiada

Cemalettin Taşkıran*

Özet

Avrupa Birliği ve ABD’nin Suriye ve Akdeniz’deki niyetlerini şöyle özetlemek mümkündür; -Suriye’de PYD ve PKK’yı silah ve para desteği ile güçlendirmek, -Kuzey Irak’tan başlamak üzere Doğu Akdeniz’e kadar ulaşan güvenli ve kendi kontrolünde bir bölge oluşturmak, -Bu bölge üzerinden Suriye ve Kerkük petrolünü Akdeniz’de, yine kendi kontrolünde bir limana akıtmak, -Bu limandan da tankerlerle ve boru hatları ile Avrupa’ya petrolü göndermek.

Bu hedeflerin önemli amaçlarından biri Türkiye’nin güç olarak zayıflatılması ve küçültülmesidir. Bu da planladıkları gibi Türkiye’nin “deniz yetki alanı” olarak Doğu Akdeniz’de Antalya Körfezi civarında 40- 41.000 km²’ye hapsedilmesi ile gerçekleştirilecektir.

İşte burada da hem Ege Adaları hem de Onikiada çok önemli ve kilit bir konumdadır. Türkiye Akdeniz’de en uzun kıyısı olan ülke olmasına rağmen 40.000-41.000 km karelik bir alana hapsedilmek istenmektedir. Bunun da dayanaklarından en önemlilerinden biri olarak Onikiada’nın münhasır ekonomik alan hesaplamasından hareketle gerçekleştirmek istemektedirler.

Ege ve Akdeniz’de Adalar konusunda yeni bir denge acil olarak tesis edilmesi gereklidir ve bu gerekliliği Yunanistan’ın ve Kıbrıs Rum yönetiminin bir an önce tavırlarını değiştirmelerinin zaruri olduğu da ortadadır. Dolayısıyla Doğu Akdeniz’de huzurlu bir durum söz konusu olacaksa çözüm yeni dengede uzlaşmada ve bunları yürütecek millî şuurdadır.

Bildiride bu konular ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Onikiada, Yunanistan, Avrupa Birliği, ABD

* Prof. Dr., Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Emekli Öğretim Üyesi, Ankara/TÜRKİYE, taskiranc@yahoo.com

Dodecanese in the Context of Searching for New Balance in the Aegean and Mediterranean

Abstract

It is possible to summarize the intentions of the European Union and the USA in Syria and the Mediterranean as follows:- Strengthening arms and financial support to the PKK and the PYD in Syria, -To create a safe and controlled region starting from northern Iraq and reaching all the way to the eastern Mediterranean, -To flow Syrian and Kirkuk oil through this region to a port in the Mediterranean under its control, -To send oil to Europe by tankers and pipelines from this port,

One of the important aims of these politics is to weaken and downsize Turkey as a power. This will be achieved by confining Turkey, as they planned, to 40-41,000 km² in the eastern Mediterranean, around the Antalya Gulf, as a “maritime jurisdiction”.

Here, too, both the Aegean islands and the Dodecanese are in a very important and key position. As one of the most important pillars of this, they want to realize it based on the exclusive economic area calculation of Dodecanese.

It is urgently necessary to establish a new balance regarding the islands in the Aegean and the Mediterranean, and it is clear that this necessity is essential for Greece and the Greek Cypriot administration to change their attitudes as soon as possible. Therefore, if there will be a peaceful situation in the Eastern Mediterranean, the solution lies in reconciliation in the new balance and in the national consciousness to carry them out.

In this study, these issues will be discussed in detail.

Keywords: Dodecanese, Greece, European Union, USA

Doğu Akdeniz Denkleminde Onikiada'nın Jeopolitik Önemi

Cihat Yaycı*

Özet

Adalar (Ege) Denizi, Akdeniz'deki stratejik konumu, sahip olduğu başta enerji olmak üzere canlı ve cansız kaynaklar, ticaret rotaları ve güvenlik açısından oldukça kilit bir role sahiptir. Konumu itibarıyla büyük önemi haiz olan Onikiada gerek coğrafi gerekse askerî bakımdan Türkiye için oldukça kritik önem teşkil etmektedir. Zira, Onikiada Türkiye ve Yunanistan arasında süregelen anlaşmazlıkların odak noktası konumunda yer almaktadır.

Bu makalede Onikiada tarihsel perspektiften, coğrafi konumları, nüfus özellikleri, doğal kaynakları, askerî önemi ve topografik özellikleri açısından ele alınmış, Adalar Denizi'nin güneydoğusunda bulunan Onikiada'nın Doğu Akdeniz bölgesi için önemi ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, Onikiada'nın askerî, politik, ekonomik ve sosyal açıdan analizleri yapılmıştır. Makalede Ouchy, Lozan ve Paris Antlaşmaları, Onikiada özelinde analiz edilmiştir. Onikiada çevresinde bulunan ve herhangi bir antlaşma ile Yunanistan'a devredilmeyen ada, adacık ve kayalıkların (EGAYDAAK) durumları hukuki gerçeklikler ve konu bağlamında analiz edilmiştir. Esasen gayri askerî statüde bulunan Onikiada'nın silahlandırılma süreçleri de Yunanistan'ın gayri hukuki Megali İdea tezleri bağlamında incelenmiştir. Yunanistan'ın hukuka aykırı bir şekilde bu adaları silahlandırarak, adaların egemenlik devir şartlarını ortadan kaldırması Lozan ve Paris Antlaşmaları ışığında ortaya konulmuştur. Türkiye anakarasına oldukça yakın konumlanmış bu ada, adacık ve kayalıkların durumları, askerî ve güvenlik bağlamında da değerlendirilmiştir. Bu durumda adaların uluslararası hukuk, askerî ve ekonomik bağlamda meydana getirdiği çok boyutlu önem ve Doğu Akdeniz'deki ticaret ve güvenlik dengesi ortaya konulmuştur. Özetle, Adalar (Ege) Denizi'nde Türk-Yunan ilişkileri bağlamında ele alınan Onikiada tarihî, coğrafi ve halihazırda yaşanan sıkıntılar ele alınarak değerlendirilmiş, bu tespit ve analizler ışığında bir takım teknik, siyasi, hukuki ve coğrafi öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz, Adalar (Ege) Denizi, Jeopolitik, Onikiada, EGAYDAAK.

* Doç. Dr. İstanbul Topkapı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE, cihat.yayci@turkdergs.org

The Geopolitical Importance of the Dodecanese Islands in the Eastern Mediterranean Equation

Abstract

Adalar (Aegean) Sea has a key role in terms of its strategic location in the Mediterranean, the living and non-living resources it contains especially energy resources, and regards to security and its position among quite important trade routes.

In this article, the Dodecanese Islands are discussed from a historical perspective, in terms of their geographical location, population characteristics, natural resources, military importance and topographic features, and the importance of the Dodecanese Islands, located in the Southeast of the Adalar (Aegean) Sea, for the Eastern Mediterranean region is revealed. The islands' military, political, economic and social analyses have been done in this context. In addition, the Ouchy, Lausanne, and Paris Treaties have been analyzed for their role in the Dodecanese Islands' destiny. The situation of the 'Island, Islet, and Rocks Which The Sovereignty's Of Were Not Ceded To Greece By International Treaties' (EGAYDAAK) were analyzed in the context of legal realities and the subject. The armament processes of the Dodecanese, which essentially have a non-military status, were also examined in the context of Greece's illegal Megali Idea theses. It has been revealed in the light of the Treaties of Lausanne and Paris that Greece unlawfully armed these islands and abolished the sovereignty transfer conditions of the islands. The situation of this island, islets and rocks, which is located very close to the mainland of Turkey, has also been evaluated in terms of military and security. From this perspective, the multidimensional importance of the islands in international law, military and economic context and the trade and security balance in the Eastern Mediterranean are revealed. In summary, the history of the Dodecanese Islands, which is discussed in the context of Turkish-Greek relations in the Adalar (Aegean) Sea, has been evaluated by considering the geographical and current problems, and some technical, political, legal and geographical suggestions are presented in the light of these determinations and analyzes.

Keywords: Eastern Mediterranean, Adalar (Aegean) Sea, Geopolitics, Dodecanese Islands, EGAYDAAK.

Ege Denizi'nde Yetki Alanı Uyuşmazlıkları: Rodos ve Onikiada

Fuat Aksu*

Özet

1923'ten günümüze Türkiye'nin dış politika krizlerinden 14'ü doğrudan-dolaylı olarak Yunanistan'la yaşanmıştır. Krizler taraflar arasında topyekûn bir savaşa dönüşmeden engellenmiş olsa da uyuşmazlıkları kalıcı bir çözüme ulaştırmak mümkün olmamıştır. Türkiye'yle Yunanistan arasındaki uyuşmazlıklar birbiriyle ilintili ama aynı zamanda farklı özelliklere sahiptir. Bu uyuşmazlıkların barışçıl çözüm yöntemleriyle çözülebilmesini güçleştiren pek çok etkenden söz edilebilir. Coğrafyanın kendine özgülüğü, devletlerin egemenlik haklarını yeniden tanımlamayı gerektiren teknolojik yeniliklerin ortaya çıkması, statü kuran antlaşmaların kurduğu hassas dengenin fiilî ihlallerle bozulması bunlardan bazılarıdır. Bunların yanı sıra tarihsel mirasın yaratmış olduğu olumsuzluklar, kimlik ve niyete ilişkin olumsuz algılar, iç ve dış politikada uyuşmazlıkların araçsallaştırılması ve üçüncü aktörlerin etkisini de yadsınamamak gerekir. Bütün bu faktörlere ek olarak her iki ülkedeki liderlerin ve kamuoyunu etkileme potansiyeline sahip aktörlerin olumlu-olumsuz yönlendirici etkilerinden de söz edilebilir. Kuşkusuz her bir faktörün çeşitli zaman diliminde farklı düzeylerde etkisini örneklendirmek ve gerekçelendirmek mümkündür. Bundan yola çıkarak uyuşmazlığın taraflarından birinin ötekine yönelik olarak izlediği siyaseti kolaylıkla açıklayabilir "meşru"laştırabiliriz. Böylesi bir çaba uyuşmazlığa neden çözüm bulunamadığını ve tarafların hangi noktalarda birbirlerinden farklı düşündüklerini anlamamıza ve açıklamamıza mütevazı bir katkı yapacaktır. Bu çalışmada taraflar arasındaki uyuşmazlıkların ahdi hukuk boyutu, egemenlik ve egemen haklar kavramlarını nasıl yorumladıkları statükoyu oldu-bittilerle değiştirme girişimleri üzerinde durulacaktır. Anadolu'yu çevreleyen adaların egemenlikleri, yetki alanlarının belirlenmesinde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların çözümünü güçleştiren görüş ayrılıklarının neler olduğu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahdi Hukuk, Yetki Alanları, Egemenlik-Egemen Hak Ayrımı, Türk-Yunan İlişkileri, Oldu-bitti.

* Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE, faksu@yildiz.edu.tr

Jurisdictional Disputes in the Aegean Sea: Rhodes and the Dodecanese

Abstract

Since 1923, 14 of Turkey's foreign policy crises have been directly or indirectly with Greece. Although the crises were prevented before they turned into a total war between the parties, it was not possible to reach a permanent solution to the conflicts. Disputes between Turkey and Greece are related but also have different characteristics. There are many factors that make it difficult to resolve these conflicts by peaceful resolution methods. Some of these are the uniqueness of geography, the emergence of technological innovations that require redefining the sovereign rights of states, and the deterioration of the delicate balance established by status-establishing treaties with actual violations. In addition to these, the negativities created by the historical heritage, negative perceptions of identity and intention, instrumentalization of conflicts in domestic and foreign policy, and the influence of third actors should not be ignored. In addition to all these factors, the positive-negative guiding effects of leaders and actors who have the potential to influence public opinion in both countries can be mentioned. Undoubtedly, it is possible to exemplify and justify the effect of each factor at different levels in various time periods. Based on this, we can easily explain and "legitimize" the policy followed by one of the parties to the conflict towards the other. Such an effort would make a modest contribution to understanding and explaining why the dispute could not be resolved and where the parties differed from each other. In this study, it will be focused on how the disputes between the parties interpret the contractual law dimension, sovereignty and sovereign rights and their attempts to replace the status quo with *fait accomplis*. The sovereignty of the islands surrounding Anatolia, the problems encountered in the determination of jurisdictions and the differences of opinion that make the solution of these problems difficult will be discussed.

Keywords: Contractual Obligation, Sovereignty-Sovereign Rights, Jurisdiction, Turkish-Greek Relations, *Fait Accompli*.

Uluslararası Hukuk Açısından Lozan'da Ege Adalarına Dair Görüşmeler

Fırat Yıldız*

Özet

Ege Denizi'ndeki adalar, yasal statüleri açısından iki ayrı başlıkta incelenebilir: (i) 1830 – 1923 yılları arası (Yunanistan'ın bağımsızlığından Lozan'a kadar olan) dönemde Yunanistan'a bırakılan adalar, (ii) 1923–1947 (Lozan ve Paris Antlaşmaları) ile ve askersiz statüde olmaları koşuluyla Yunanistan'a bırakılan adalar. Bunların dışındaki ada, adacık ve kayalıklarla ilgili herhangi bir egemenlik devri olmamıştır. Nitekim Lozan görüşmelerinde Ege Adaları, uzun, derin ve gergin tartışmaların konusu olmuş; Ege Adaları üzerindeki hâkimiyet hakları Lozan Antlaşması'nın 6., 12., 13., 14., 15., 16. maddeleri ile düzenlenmiştir. Buna göre Türkiye için stratejik ve askerî açıdan çok önemli olan (ve Sevr Anlaşması ile devredilen) bazı adaların (Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adaları ile Anadolu kıyısına üç milden az uzaklıkta bulunan adalar) egemenliği geri alınmış, egemenliği devredilmek zorunda kalan adaların ise silahsız/askersiz statüde olmaları koşula bağlanmıştır.

Buna rağmen Yunanistan, özellikle 21. yüzyılda uluslararası sistemde meydana gelen politik ve askerî gelişmelerin etkisiyle bu adaları silahlandırmaya başlamış; herhangi bir şekilde egemenlik devri yapılmayan ada, adacık ve diğer kaya parçalarında da egemenlik iddia eder duruma gelmiştir. Bu gelişmelerin, Türkiye'nin dış politikada yalnızlaştığı ve önemli müttefikleri ile önemli sorunlar yaşadığı bir döneme denk gelmesi, Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı bu eylem ve yorumlarını cesaretlendirmiştir.

Türk dış politikası ve Türk kamuoyu açısından ise bu gelişmeler uluslararası ilişkiler ve uluslararası hukuk bağlamında tartışılmamakta; savaş, çatışma, işgal gibi kavramlar iç (ve dış) kamuoyuna yönelik olarak kolayca kullanılmaktadır. Bunun yerine, Ege Adalarının tarihsel ve uluslararası hukuk boyutu, diplomatik ve hukuki argümanlar ve araçlar daha ayrıntılı olarak incelenmeli, anlaşılmalı ve anlatılmalıdır. Bu çalışmanın böylesine bir amaca katkı sunması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk, Lozan Anlaşması, Ege Adaları, Onikiada.

* Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari İlimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kastamonu/TÜRKİYE, firatyaldiz@gmail.com

Discussions on Aegean Islands in Lausanne from the Perspective of International Law

Abstract

The islands in the Aegean Sea can be historically examined under two separate titles in the context of international law: (i) The islands ceded to Greece in the period from 1830 to 1923 (from the independence of Greece to Lausanne), (ii) The islands ceded to Greece by 1923-1947 (Agreements of Lausanne and Paris) with demilitarized status. Apart from these islands, there has not been sovereignty transfer related to the island, islet and reefs. As a matter of fact, in the Lausanne negotiations, the Aegean Islands became the subject of long, deep and tense discussions. The sovereignty rights over the Aegean islands are regulated by the 6th, 12th, 13th, 14th, 15th and 16th articles of the Treaty of Lausanne. Accordingly, the sovereignty of some islands (Gökçeada, Bozcaada and Tavşan Islands, and the islands less than three miles from the Anatolian coast) which are strategically and militarily very important for Turkey (and ceded with the Treaty of Sevres) were taken back. On the other hand, it is conditional that the islands, whose sovereignty had to be transferred to Greece, should be in unarmed and/demilitarized status.

Despite this, Greece has started to arm these islands with the effect of the political and military developments in the international system, especially in the 21st century. Greece has also begun to claim sovereignty in the island, islet and other rock pieces that have not been transferred in any way. The fact that these developments coincided with a period when Turkey became isolated in foreign policy and had significant problems with its important allies, encouraged Greece's actions and comments that were against international law.

In terms of Turkish foreign policy and Turkish public opinion, these developments are not discussed in the context of international relations and international law; concepts such as war, conflict and occupation are easily used for domestic (and foreign) public opinion. Instead, the historical and international legal dimensions, diplomatic and legal arguments and instruments of the Aegean Islands should be examined, understood and explained in more detail. It is hoped that this study will contribute to such a goal.

Keywords: International Law, Treaty of Lausanne, Aegean Islands, Dodecanese.

Rodos ve İstanköy Türklerinde Yunanistan Döneminde Öğretim-Eğitim

Nilüfer Erdem* - Mustafa Kaymakçı**

Özet

Türklerin bulunduğu Rodos ve İstanköy ile birlikte Onikiadalar 1947 yılında Yunanistan'a verilmiştir. Yunan yönetimine girdikten sonra Rodos ve İstanköy'deki Türk okullarında (bunların hepsi ilkökul seviyesindedir). Türkçe ve Yunanca olarak iki dilli eğitim gerçekleştirilmiştir. Bu okullarda Türk Dili ve Din Bilgisi dersleri yanında Matematik, Tabiat Bilgisi, Müzik, Beden Eğitimi ve Resim dersleri Türk öğretmenler tarafından Türkçe olarak verilmiştir. Bir diğer ifadeyle Türk öğretmenler Adalardaki çocuklara Türk dilini ve kültürünü öğretmek konusunda önemli bir misyon üstlenmişlerdir. Yunan dili yanında tarih ve coğrafya gibi sosyal dersler ise Yunan öğretmenler tarafından Yunanca olarak verilmiştir. Burada çocuklara Yunan tarihi ile birlikte Yunanistan coğrafyasının öğretildiğinin altını çizmemiz gerekir.

Yunan yönetimine girdikten sonra Rodos'ta on Türk ilkökulu faaliyet göstermiştir. Yunan yönetimi döneminde İstanköy'de faaliyet göstermiş Türk ilkökulu sayısı ise üçtür. Bildirimizin amacı, Yunan yönetimi döneminde Rodos ve İstanköy'deki Türk okulları hakkında bilgi vermek ve yaşanan gelişmelere ışık tutmaktır. Bunun için Türkçe ve Yunanca kaynaklar yanında adalı Türklerin mülakatlarından da yararlanılacaktır.

Yunan yönetimi tarafından Rodos ve İstanköy'deki Türk ilkökullarının faaliyetine 1972 yılında son verilmiştir. Oysa Yunanistan'ın Lozan Antlaşması hükümleri yanında, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Birleşmiş Milletler ve Yunanistan Anayasası'ndan kaynaklı, topraklarında yaşamakta olan bütün soyların kültürel haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik yükümlülükleri bulunmaktadır.

Temennimiz Yunanistan'ın, Türklerin kültürel asimilasyonuna yönelik uygulamalardan vazgeçerek Rodos ve İstanköy'deki Türk okullarını iki dilli eğitim verecek şekilde yeniden açmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Rodos, İstanköy, Onikiada, Eğitim, Lozan Antlaşması.

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE, nerdem@hotmail.com

** Prof. Dr., Rodos, İstanköy ve Onikiada Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, İzmir/TÜRKİYE, mustafa.kaymakci68@gmail.com

Education in Rhodes and Kos Turks During the Greek Period

Abstract

The islands Rhodes and Kos where Turks exist, with all Dodecanese islands have been dealed to Greece at 1947. After entering to Greek administration, bilingual education in Turkish and Greek was carried out in Turkish schools (all of them at primary school level) in Rhodes and Kos. At these schools the Turkish language, Religion information, Mathematics, Nature Science, Music, Gymnastics and Drawing lessons were given by Turkish teachers in Turkish language. In other words, the Turkish teachers have undertaken an important mission for teaching the Turkish language and culture to the children of the islands. The social lessons as Greek language, history and geography have taught by Greek teachers in Greek language. Here we should underline that children are taught Greek geography along with Greek history.

After entering the Greek administration, ten Turkish primary schools operated in Rhodes. The number of Turkish primary schools that operated in Kos during the period of Greek rule is three. The purpose of our study is to provide information about the Turkish schools in Rhodes and Kos during the period of Greek administration and to shed light on the developments. Greek and Turkish sources will be used for this purpose, as well as interviews with islander Turks.

At the year of 1972, the activity of the Turkish primary schools terminated by the Greek administration. However, in addition to the provisions of the Treaty of Lausanne, Greece has obligations arising from the Council of Europe, the European Union, the Organization for Security and Cooperation in Europe, the United Nations and the Constitution of Greece to protect and promote the cultural rights of all nations living on its territory. Our hope is that Greece will abandon the practices aimed at cultural assimilation of its Turks and reopen Turkish schools in Rhodes and Kos to provide bilingual education.

Keywords: Rhodes, Kos, Dodecanese, Education, Lausanne Treaty.

Onikiada Türklerinin Uluslararası Antlaşmalardan Doğan Hakları

Ali Dayıoğlu*

Özet

Gerek dünyada gerekse Türkiye’de Yunanistan’daki tek Türk azınlığının Batı Trakya Türkleri olduğuna dair genel bir algı söz konusudur. Oysa, Batı Trakya dışında, daha az sayıda olmakla birlikte, 1947 Paris Barış Antlaşması’yla Yunanistan’a devredilen Onikiadalardan Rodos ve İstanköy’de de Türkler yaşamaktadır.

Uluslararası hukukun konuyla ilgili standartlarına göre Rodos ve İstanköy’deki Türklerin etnik, dilsel ve dinsel bir azınlık grubu olarak tanımlanması gerekir. Bununla birlikte, Batı Trakya’da olduğu gibi, Rodos ve İstanköy Türklerinin etnik kimlikleri Yunan yetkililer tarafından reddedilmektedir. Üstelik, Lozan Barış Antlaşması imzalandığı zaman söz konusu adalar İtalyan yönetimi altında buldukları gerekçesiyle Yunan yetkililer, bu insanların azınlık statülerini, dolayısıyla da azınlık haklarını tanımamaktadırlar. Bundan başka Yunan yetkililer, Rodos ve İstanköy’ün 1947’de Yunanistan’a dahil olmalarından hareketle Yunanistan’daki Müslüman-Türk azınlığın haklarını koruyan 1913 Atina Antlaşması’na Ek 3 Numaralı Protokol’ün, 1920 Yunanistan’daki Azınlıkların Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin ve 1923 Lozan Barış Antlaşması’nın bu adalarda geçerli olmadıklarını savunmaktadırlar. Yunanistan yetkililerine göre Rodos ve İstanköy’deki tek geçerli antlaşma 1947 Paris Barış Antlaşması’dır.

Bu çalışmada Yunanistan’ın savunduğunun aksine, yalnızca 1947 Paris Barış Antlaşması’nın değil, 1913 Atina Antlaşması’na Ek 3 Numaralı Protokol’ün, 1920 Yunanistan’daki Azınlıkların Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin ve 1923 Lozan Barış Antlaşması’nın da Onikiadalarda geçerli olduğu ortaya konulacak ve Rodos ve İstanköy Türklerinin bu belgelerden doğan hakları aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Onikiadalar, Rodos ve İstanköy, Uluslararası Hukuk, İnsan ve Azınlık Hakları, Türk Azınlık.

* Doç. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Lefke/KKTC, adayioğlu@eul.edu.tr

The Rights of The Turks of the Dodecanese Islands Arising from International Treaties

Abstract

There is a perception in the world as well as in Turkey that the only Turkish minority group in Greece is the Turks of Western Thrace. However, apart from Western Thrace, though fewer in number, Turks also live in Rhodes and Kos of the Dodecanese Islands which were transferred to Greece with the Paris Peace Treaty of 1947.

According to international standards, the Turkish population in Rhodes and Kos should be defined as an ethnic, linguistic and religious minority group. However, like in Western Thrace, the ethnic identity of Turks of Rhodes and Kos is denied by the Greek authorities. Moreover, the Greek authorities do not recognize the minority status and therefore the minority rights of these people on the grounds that these islands were under the administration of Italy when the Peace Treaty of Lausanne was signed. Furthermore, the Greek authorities claim that Protocol No. 3 Annexed to the Treaty of Athens (1913), the Treaty Concerning the Protection of Minorities in Greece (1920), and the Peace Treaty of Lausanne (1923) that provides protection to the Turkish-Muslim minority in Greece are not valid in Rhodes and Kos since these islands were transferred to Greece in 1947. According to Greek authorities, the only treaty which is valid in Rhodes and Kos is the Paris Peace Treaty of 1947.

In this study, contrary to what Greece advocates, it will be argued and demonstrated that not only the 1947 Paris Peace Treaty but also Protocol No. 3 Annexed to the Treaty of Athens (1913), the Treaty Concerning the Protection of Minorities in Greece (1920) and the Peace Treaty of Lausanne (1923) are valid in the Dodecanese Islands. Following this discussion, the rights of the Turks of Rhodes and Kos arising from these documents will be explained.

Keywords: Dodecanese Islands, Rhodes and Kos, International Law, Human and Minority Rights, Turkish Minority.

Rodos ve İstanköy Türklerinin Hukuki Durumu

Turgay Cin*

Özet

Türkiye ile Yunanistan arasındaki azınlık sorunlarında Yunanistan'ın iddia ettiği gibi Türk azınlık yalnız Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde yaşamamaktadır. Yunanistan'ın diğer bölgelerinde de ve özellikle Yunanistan sınırlarına 1947 yılında dâhil edilen Rodos ve İstanköy'de de Türkler yaşamaktadır. Yunanistan'ın çıkarları, Türkiye'ye karşı izlediği kendi siyasi çıkarları bakımından sadece Batı Trakya'da "Müslüman azınlık" olduğu tezini savunması ve bu bağlamda Yunanistan'daki Müslüman Türk azınlıkla ilgili çıkardığı yasaları coğrafi olarak Batı Trakya ile sınırlandırması gerçeklerle örtüşmemektedir. Menteşe Adalarındaki Türkler, Batı Trakya bölgesinden Selanik, Atina, Tiva gibi şehirlere göç eden ve yaşayan bütün Müslüman Türkler ayrılmaz bir bütündür ve hepsi birlikte Yunanistan'daki Müslüman Türk azınlığını oluşturur. Yürürlükteki Lozan Barış Antlaşması'nın 45. maddesi "Yunanistan'daki Müslüman azınlık"tan söz etmektedir.

Yunanistan, Yunanistan'daki Müslüman Türklerin denetiminden müftüleri ve vakıfları kaçırmakta, zayıflatmakta ve güçsüzleştirmektedir. İstanbul'daki Rum Vakıfları ve Başpapazlık ise gittikçe hem ekonomik hem de mal varlığı olarak güçlendirilirken Yunanistan'ın bölmesine karşılık Türkiye'de ise ayrı nitelikteki Ermeni, Musevi ve Rum azınlıkları, vakıflar konusunda olduğu gibi Türk makamlarınca tek vücut haline getirilip, tanınmaktadır. Yunanistan'daki uygulamanın mantığı "böl, yönet, yok et" iken, Türkiye'deki mantık, bölme, parçalama, yönetme, karışma/müdahale etme, yok etme, koru ve geliştir olmaktadır. Yunanistan'daki Müslüman Türk azınlık bakımından adaletsiz, hakkaniyetsiz, dengesiz ve aleyhe bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu adaletsiz ve dengesiz durum dostluğa ve barışa hizmet etmez ve 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşmasının 45. maddesine aykırıdır. İstanbul Rum azınlığı -Ermeni ve Musevi azınlığını dışarda tutuyorum- ile Yunanistan'daki Müslüman Türk azınlığı -Rodos, İstanköy, Selanik, Atina dahil- arasında denge politikasının uygulanması ve Türk makamlarının İstanbul Rumları ile meselelerde AB üyesi Yunanistan'daki Müslüman Türk azınlığın meselelerini bir denge politikası çerçevesinde ele almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Rodos ve İstanköy Türkleri, Hukuki Durum.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi İ.İ.B Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Devletler Hukuku Anabilim Dalı, İzmir/TÜRKİYE, turgaycin@ege.edu.tr

The Legal Status of the Turks of Rhodes and Istandkoy

Abstract

In the minority problems between Turkey and Greece, as Greece claims, the Turkish minority does not live only in the Western Thrace region of Greece. Turks also live in other parts of Greece, especially in Rhodes and Kos, which were included in the borders of Greece in 1947. The interests of Greece, in terms of its political interests against Turkey, only defending the thesis that there is a “Muslim minority” in Western Thrace, and in this context, geographically limiting the laws it enacted regarding the Muslim Turkish minority in Greece to Western Thrace does not match the facts. Turks in the Menteşe Islands, all Muslim Turks who migrated and lived in cities such as Thessaloniki, Athens and Tiva from the Western Thrace region are an inseparable whole and together they constitute the Muslim Turkish minority in Greece. Article 45 of the current Lausanne Peace Treaty refers to the “Muslim minority in Greece”. Greece is abducting and weakening the Muftis and foundations from the control of the Muslim Turks in Greece. Turks in the Menteşe Islands, all Muslim Turks who migrated and lived in cities such as Thessaloniki, Athens and Tiva from the Western Thrace region are an inseparable whole and together they constitute the Muslim Turkish minority in Greece.

While the Greek Foundations and the Archpriest in Istanbul are gradually being strengthened both economically and in terms of assets, the Armenian, Jewish and Greek minorities, which are different in Turkey against the division of Greece, are united and recognized by the Turkish authorities, as is the case with the foundations. While the logic of practice in Greece is “divide, rule, destroy”, the logic in Turkey is division, fragmentation, management, interference/interference, destroy, protect and develop. In this respect, an unjust, unequal, unbalanced and unfavorable situation arises for the Muslim Turkish minority in Greece. This unjust and unbalanced situation does not serve friendship and peace and is against article 45 of the 1923 Lausanne Peace Treaty. The implementation of a policy of balance between the Greek minority of Istanbul - I exclude the Armenian and Jewish minorities - and the Muslim Turkish minority in Greece - including Rhodes, Kos, Thessaloniki, Athens - and the Turkish authorities to balance the issues of the Muslim Turkish minority in EU member Greece with the Greeks of Istanbul should be addressed within the framework of its policy.

Keywords: Rhodes and Kos Turks, Legal Situation.

Uluslararası İlişkilerde Rodos ve İstanköy Türkleri

Bahadır Selim Dilek*

Özet

Soğuk Savaş sonrasında, küresel sermaye baronlarının siyasal temsilcilerinin egemenliklerini pekiştirmek için en önemli araç olarak gördükleri küreselleşme, her ne kadar yerelleşmeyi desteklese de küresel sermayenin çıkarının bulunmadığı bölgelerdeki azınlıklar ise yok sayılmış, unutulmuş, unutturulmuş, dünya gündeminin ön sıralarına taşınmaları engellenmiştir.

Onikiada Türkleri, bu durumun en dikkat çekici örneğini oluşturmaktadır.

Ada Türkleri, yakın tarih içinde unutilan, unutturulan, uluslararası siyasetin çıkarıcı dar kalıpları içinde yok edilmeye çalışılan evrensel kültürün özgün bir parçası olarak karşımızda durmaktadır.

Uluslararası toplum, Onikiada Türklerini gündemine alma konusunda ciddi bir çekingelik içindedir. Gerek Yunanistan'ın Avrupa'nın ve ABD'nin "şımarık çocuğu" olması, gerekse bu topraklarda küresel sermayenin çıkarlarının bulunmaması, Onikiada Türklerinin yaşamakta olduğu trajedinin göz ardı edilmesine neden olmaktadır.

Bildiride Uluslararası İlişkilerde Rodos ve İstanköy Türklerinin konumları ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM)'nde alınan kararlar ile Rodos, İstanköy ve Onikiada Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği'nin Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve FUEN aracılığıyla Adalı Türklerin kültürel kimliklerinin korunmasına yönelik yapmakta olduğu etkinlikler özetlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Rodos ve İstanköy Türkleri, Yunanistan, Avrupa Birliği, ABD.

* Gazeteci, Yazar, Ankara/TÜRKİYE, bahadirselimdilek@gmail.com

Rhodes and Kos Turks in International Relations

Abstract

Although globalization, which global colonial barons regarded as the most important tool of consolidating their dominance, started to support localization following the Cold War, the minorities living in regions out of their areas of interest have been ignored, forgotten, made to be forgotten and prevented from appearing on the world agenda.

The Dodecanese Turks have emerged as the most striking examples of this situation.

The island Turks stand before us as an authentic part of the universal culture, which has been forgotten, made to be forgotten and tried to be destroyed within the narrow egocentric patterns of international politics in recent history.

The international community is seriously reluctant to include the Dodecanese Turks on its agenda. The fact that Greece is the “spoiled child” of Europe and the USA, and that the global capital has no interests in these regions leads to the public ignorance of the tragedy of the Dodecanese.

The present paper shall reveal the position of Rhodes and Kos Turks in International Relations. In this connection, a summary of the activities undertaken by the Rhodes, Kos and Dodecanese Culture and Solidarity Association for the protection of the cultural identity of the island Turks through the United Nations, the Council of Europe and FUEN in line with the resolutions adopted by the Organization of Islamic Cooperation (OIC) and the Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE) shall be presented.

Keywords: Rhodes and Kos Turks, Greece, European Union, USA.

Rodos Türklerinde Ekonomik Hayat

Olcaý Pullukçuođlu Yapucu*

Özet

Rodos Akdeniz ticaretinde önem taşıyan bir duraktır, öncü deniz gücü ve ticaret merkezidir, Adalılar da ticaret sayesinde zenginleşmiştir. Bu zenginliğin bedeli de zaman zaman istilalar, saldırılar ve korsanlarla mücadeledir. Osmanlı fethinden sonra özellikle Rodos şehrinin statüsünde değişim yaşandı. Rodos, küçük fakat zengin bir devletin başkenti ve uluslararası ticaretin ana üssü olmaktan çıkarak sıradan bir Osmanlı sancak merkezi hâline dönüştü. Rodos bir zamanlar ticaretle zenginleşen bir adaydı, ama Akdeniz’de ticaret her zaman aynı rotalarda yapılamadığı için kâr beklentiyi karşılamayabiliyordu. Rodos’un bir Osmanlı sancağı olarak büyük ticari rotaların dışında kaldığı zamanlar oldu. Bu dönemlerde devletin özellikle üreticiyi teşvik konusundaki çabaları Ada’nın kaynaklarını daha iyi değerlendirmek açısından yararlı olmuş görünüyor. Adalılar Müslüman ve Gayrı Müslimler Osmanlı tebaası toplumsal iş bölümü çerçevesinde diğer Osmanlı kentlerinde olduğu gibi uzmanlaştıkları işleri yüzyıllarca yaptılar. Ancak Ege’de değişen dengeler ve sahneye çıkan yeni siyasi güçler bu dengeleri bozduğunda bu durumdan en çok etkilenenler Osmanlı tebaası Müslüman-Türkler olmuştur.

Bu çalışmada Rodos Adası’nın Osmanlı tebaası Müslüman topluluğunun, tarihsel süreç içinde uyruk değişiklikleri dikkate alınmadan geçim kaynakları ve ekonomik durumu Osmanlı Arşivi belgeleri, İngiliz Konsolosluğu raporları ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rodos, Akdeniz, Biliotti, Rodoslu Osmanlılar, Ticaret.

* Doç. Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İzmir/TÜRKİYE,
olcay.pullucuoglu@ege.edu.tr

Economic Life of the Turks of Rhodes

Abstract

Rhodes is an important stop in Mediterranean trade, a leading maritime power and trade centre, and the islanders prospered through trade. The price of this wealth is from time to time invasions, attacks and struggle with pirates. After the Ottoman conquest, there was a change in the status of the city of Rhodes. Rhodes turned from being the capital of a small but wealthy state and the main hub of international trade, to an ordinary Ottoman sanjak centre. Rhodes was once an island prospering with trade, but profits could not meet expectations, as trade in the Mediterranean was not always done on the same routes. There were times when Rhodes, as an Ottoman sanjak, was excluded from major trade routes. In these periods, the efforts of the state to encourage producers seem to have been beneficial in terms of evaluating the resources of the island better. The islanders, Muslims and non-Muslims, Ottoman subjects, within the framework of the social division of labor, did their specialized work for centuries, as in other Ottoman cities. However, when the changing balances in the Aegean and the new political forces that emerged on the scene disrupted these balances, the Ottoman subjects were Muslim-Turks who were most affected by this situation.

In this study, it has been tried to evaluate the livelihood and economic situation of the Muslim community of the island of Rhodes in the light of Ottoman Archive documents and British Consulate reports, without taking into account the nationality changes in the historical process.

Keywords: Rhodes, Mediterranean, Biliotti, Rhodes Ottomans, Trade.

Cezayir Bahr-i Sefid Vilayetinde Polis Yapılanması

Yücel Yiğit*

Özet

XIX. yüzyıl ortalarına kadar Osmanlı Devleti, emniyet ve asayiş ihtiyacını geleneksel kurumlar vasıtasıyla gidermeye çalışmıştır. Ancak birtakım etkenlerle birlikte şehirlerde, kamu güvenliği ve huzuru için yeni kolluk birimlerinin kurulması mücbir olmuştur. Bu çerçevede jandarma ve polis teşkilatları tesis edilmiştir. Dolayısıyla yenileşme sürecinde ilk Osmanlı polis teşkilatı, Fransa ve Avusturya polis teşkilatları örnek alınarak Sultan Abdülmecit döneminde 20 Mart 1845 tarihinde kurulmuştur. İlk olarak başkentte teşkilatlanan Osmanlı Polisi, 1 Mart 1885 tarihinde itibaren Selanik, Beyrut, Şam, Bağdat, Halep, Musul, Cezayir Bahr-i Sefid ve Kosova vilayetleri ile Kudüs ve Çatalca gibi bazı bağımsız sancaklar da dâhil olmak üzere tüm Osmanlı coğrafyasında müdürlük, serkomiserlik, komiserlik ve komiser muavinliği statüsünde teşkilatlanarak iyice büyümüştür.

Şüphesiz yeni yapılanma içerisinde 1885 yılında kurulan birimlerden biri de Cezayir Bahr-i Sefid İkinci Komiserliğidir. İnsan kaynakları bakımından ihtiyaç duyulan personel takviyesi yapıldıktan sonra Cezayir Bahr-i Sefid vilayetindeki emniyet biriminin statüsü yükseltilmiştir. İyice büyüyen polis teşkilatı önemine binaen çeşitli adalarda karakollar da ihdas edilmiştir. Henüz kurumsallaşma sürecindeki Osmanlı polisinin Cezayir Bahr-i Sefid vilayetindeki teşkilatlanması ile nicelik olarak elde ettiğimiz birtakım bilgilerin ortaya konulması tebliğimizin temel amacını oluşturmaktadır. Ayrıca emniyet yapılanmasının süreç içerisinde yaşadıkları zorluklar ve diğer kolluk birimleriyle ve halkla olan ilişkileri de konumuzun içerisinde yer alacaktır. Çalışmamızın kronolojik çerçevesini 1885 ile 1912 tarihleri arasındaki zaman dilimini kapsamaktadır. Çalışmada kullanılan belgeler, Devlet Arşivleri Başkanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivlerinden ve Polis Mecmuası/Gazetesi gibi süreli yayınlardan elde edilecektir. Ayrıca telif eserlerden de istifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Cezayir Bahr-i Sefid Vilayeti, Kolluk, Polis, Asayiş.

* Doç. Dr., Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara/TÜRKİYE, yiğit21@hotmail.com

Police Structure in Cezayir Bahr-i Sefid Province

Abstract

Until the middle of the XIX. century, the Ottoman Empire tried to meet its security and public order needs through traditional institutions. However, due to some factors, the establishment of new law enforcement units in cities for public safety and peace was a force majeure. Within this framework, gendarmerie and police departments were established. Therefore, in the renewal process, the first Ottoman police force was established on March 20, 1845, during the reign of Sultan Abdülmecit, taking the French and Austrian police forces as an example. The Ottoman Police, which was organized in the capital for the first time, has served as directorate and commissioner in the entire Ottoman geography, including the provinces of Thessaloniki, Beirut, Damascus, Baghdad, Aleppo, Mosul, Cezayir Bahr-i Sefid and Kosovo, and some independent sanjaks such as Jerusalem and Çatalca, on March 1, 1885, has grown well by being organized in the status of commissioner and assistant commissioner.

Undoubtedly, one of the units established in 1885 within the new structure is the Cezayir Bahr-i Sefid Second Commissariat. After the personnel needed in terms of human resources was reinforced, the status of the police unit in Bahr-i Sefid province of Cezayir was upgraded. Due to the importance of the growing police force, police stations were also established on various islands. The main purpose of our paper is to reveal some quantitative information that we have obtained with the organization of the Ottoman police in Cezayir Bahr-i Sefid province, which is still in the institutionalization process. In addition, the difficulties experienced by the security structure in the process and its relations with other law enforcement units and the public will also be included in our subject. The chronological framework of our study covers the time period between 1885 and 1912. The documents used in the study will be obtained from the Archives of the Presidency of State Archives and the General Directorate of Security, and from periodicals such as the Police Magazine/ Newspaper. In addition, copyrighted works will also be used.

Keywords: Ottoman Empire, Cezayir Bahr-i Sefid Province, Law Enforcement, Police, Public Order.

Temettuat Defterlerine Göre İstanköy Adası'nın Sosyo-Ekonomik Hayatı (1845)

Yakup Ahabab*

Özet

Osmanlı Devleti 19. yüzyılın başlarında önemli iç ve dış sorunlarla uğraşmak zorunda kalmış ve bunların neticesinde önemli kayıplar vermiştir. Tanzimat Dönemi idarecilerinin temel amacı Osmanlı Devleti'nin bulunduğu bu zor durumdan yapısal yenilikler/reformlar yaparak çıkarmaktır. Devleti çöküşten kurtarmak adına yapılan bu reformların uygulandığı en önemli yerlerden biri de devletin maliyesidir. Güçlü bir kamu maliyesi oluşturma çalışmalarının temelini de verginin tespiti ve tahsili teşkil etmiştir. Tanzimat döneminde mükelleflerin gelirlerine göre vergi alınmasına çalışılmış, bunun doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için de taşraya özel memurlar gönderilmiştir. Mükelleflerin sahip oldukları emlak, arazi, hayvan... nesi varsa doğru ve eksiksiz bir şekilde listesi tutulup deftere kaydedilmiş, ardından da bu defterler İstanbul'a gönderilmiştir. Bu yeni ekonomik program neticesinde "temettuat defterleri" ortaya çıkmıştır. Temettuat defterleri verilerine dayanılarak bir yol haritası çizilmiş ve devlet tarafından mükelleflerin mali sorumlulukları tespit edilmiştir. Temettuat defterleri sayesinde dönemin sosyo/ekonomik hayatına dair önemli bilgiler de elde edilmiştir. Temettuat defterlerinin tutulduğu yerlerden biri de İstanköy Adası'dır. Müslim-gayrimüslim ayrımı yapılmadan tutulan bu kayıtlar ada halkının nüfus yapısına, iktisadi hayatına ışık tutmaktadır. İstanköy temettuat defterleri, şu anda her ne kadar aynı bayrak altında yaşamıyor olsak da Adanın bir zamanlar Türk toprağı/yurdu olduğunun en önemli kanıtlarından biri olmuştur. Bu çalışmada İstanköy temettuat defterleri verilerine dayanılarak adanın nüfus yapısı, sosyo/ekonomik panoraması çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanköy, Temettuat, Bahr-i Sefid.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE, yakup.ahbab@istanbul.edu.tr

Socioeconomics of Kos Island According to Temettuat Registers (1845)

Abstract

The Ottoman Empire had to deal with important internal and external problems at the beginning of the 19th century and suffered significant losses as a result of these. The main purpose of the administrators of the Tanzimat period was to get out of this difficult situation of the Ottoman Empire by making structural innovations/reforms. These reforms were also implemented in the finances of the state, which was made to save the state from collapse. The determination and collection of the tax constituted the basis of the efforts to create a strong public finance. During the Tanzimat period, it was tried to collect taxes according to the income of the taxpayers, and special officials were sent to the provinces in order to determine this accurately. The real estate, land, animals owned by the taxpayers. whatever they have, has been accurately and completely listed and recorded in the book, and then these books were sent to Istanbul. *Temettuat Registers* emerged as a result of this new economic program. A road map was drawn based on the data of the books of the taxpayers and the financial responsibilities of the taxpayers were determined by the state. Thus, important information about the socioeconomics status of the period was obtained. These records were also kept on the island of Kos. These records, which were kept without distinction between Muslims and non-Muslims, provide information about the population structure and economic status of the island people. Kos temettuat registers have been one of the most important proofs that the island was once a Turkish land/homeland. In this study, the population structure and socio-economic panorama of the island were tried to be determined based on the data of the Kos.

Keywords: Kos, Aegean Sea, Tanzimat.

Girit Adası'nda Yaşanan Siyasi ve Sosyal Olayların Rodos ve İstanköy Adalarına Yansımaları: Göç, Yerleşim ve Entegrasyon (1897-1913)

Metin Menekşe*

Özet

Doğu Akdeniz'de önemli bir konuma sahip olan Girit, farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış, farklı etnik köken ve inanç gruplarına mensup insanları içinde barındırmıştır. Yaklaşık 250 yıllık Osmanlı idaresi döneminde merkez Kandiye olmak üzere imtiyazlı bir eyalet haline getirilmiştir. Ada'da yaklaşık bir buçuk asır huzur ve barış ortamı hâkim olmuştur. Fakat bu huzur ve barış dönemi, Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanıp adayı ilhak etme girişimlerinde bulunması ve bu girişimleri Avrupa'nın büyük devletlerinin de desteklemesi neticesinde yerini karmaşa ortamına bırakmıştır. Özellikle 19. yüzyıl ikinci yarısı itibarıyla Ada'da büyük çapta isyan hareketleri (1896-1898 yılları) meydana gelmiştir. Girit'te yaşanan bu olaylar silsilesi, Müslümanları ağır kayıplara uğratmış ve bir süre sonra da vatanlarından ayrılmalarına neden olmuştur.

Vatanlarını terk etmek zorunda kalan Giritli Müslümanlar, 1897 yılından itibaren yoğun bir şekilde Rodos ve İstanköy Adalarına, başta İzmir olmak üzere Batı Anadolu'nun kıyı şehirlerine, İstanbul'a, Antalya'ya, Bingazi'ye, Selanik'e göç etmeye başlamışlardır. İstisnai olarak Mısır ve Kudüs'e gidenler de olmuştur. Arşiv kayıtları ve dönemin basın organlarına yansıyan haberler, göçün yoğun olarak yaşandığı 1897-1899 döneminde en az 40 bin nüfus Girit Müslümanı'nın adadan ayrılarak farklı bölgelere göç ettiğini göstermektedir.

Girit Müslümanları, Ada'da meydana gelen Rum isyanları neticesinde can ve mal güvenliği telaşıyla yoğun bir göç dalgası içine girdiklerinde hem coğrafi olarak hem de iklimsel olarak kendi vatanlarına yakın olan Rodos ve İstanköy'e yönelmişlerdir. Nitekim Rodos'tan yazılan bir muhacir arzuhalinde, Girit'teki katliam olaylarından kaçarak 1897 yılında Rodos'a hicret edildiği ifade edilmiştir. Buradan hareketle Rodos ve İstanköy'e gelen göçmenlerin nüfusu, yerleşimi, sosyal ve ekonomik hayata uyum süreçleri ele alınmıştır. Ayrıca göçmenlerin görevlilerle ve özellikle de yeni komşularıyla olan ilişkileri ve ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik alınan önlemler işlenmiştir. Bunu yaparken de arşiv belgeleri, kaynak eserler, gazeteler ve araştırma eserler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girit, İsyandar, Rodos ve İstanköy, Göç, Yerleşim ve Entegrasyon.

* Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muğla/TÜRKİYE, m.menekse@mu.edu.tr

Reflections of Political and Social Events in Crete on Rhodes and Kos (İstanköy) Islands: Migration, Settlement and Integration (1897-1913)

Abstract

Having an important position in the Eastern Mediterranean, Crete has hosted different civilizations and included people from different ethnic origins and belief groups. During approximately 250 years of Ottoman rule, it was turned into a privileged province, with the center being Heraklion. For about a century and a half, peace and tranquility prevailed on the island. However, this period of peace and tranquility left its place to chaos as a result of Greece's attempts to gain its independence and annex the island, and these attempts were supported by the great powers of Europe. Especially as of the second half of the 19th century, large-scale rebellion movements (1896-1898) took place on the island. This sequence of events in Crete inflicted heavy losses on Muslims and caused them to leave their homeland after a while.

Cretan Muslims, who had to leave their homeland, began to migrate intensively to the islands of Rhodes and Kos, to the coastal cities of Western Anatolia, especially to Izmir, to Istanbul, Antalya, Benghazi and Thessaloniki since 1897. Exceptionally, there were also those who went to Egypt and Jerusalem. Archive records and news reflected in the press organs of the period show that at least 40 thousand people of Crete Muslims left the island and migrated to different regions in the period of 1897-1899, when immigration was intense.

When the Cretan Muslims entered into an intense wave of migration due to the fear of life and property security as a result of the Greek revolts that took place on the island, they headed to Rhodes and Kos, which are close to their homeland geographically and climatically. As a matter of fact, in a petition written by an immigrant from Rhodes, it was stated that "he migrated to Rhodes in 1897, fleeing the massacres in Crete". From this point of view, the population, settlement, adaptation processes to social and economic life of the immigrants coming to Rhodes and Kos are discussed. In addition, the relations of the immigrants with the officials and especially with their new neighbors and the measures taken to solve the emerging problems were examined. While doing this, archival documents, source works, newspapers and research works were used.

Keywords: Crete, Revolts, Rhodes and Kos, Migration, Settlement and Integration.

Rodos Türk Ağzlarında Dil Değişimi

İsmail Kurt* - Turgut Tok**

Özet

Rodos, jeopolitik konumu gereğince tarihin her döneminde önemli bir merkez olmuş ve yaklaşık dört asır Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında kalmıştır. Bu süre zarfında iskân politikası gereği Ada'daki Türk nüfus sürekli olarak arttırılmıştır.

Ada, 18 Ekim 1912 tarihinde Uşi Antlaşması gereği İtalyanlara verilmiş ve Ada'daki Türk hakimiyeti sona ermiştir. Bu tarihten itibaren Ada'da yaşanan siyasi ve askerî olaylar neticesinde, Osmanlı döneminde Ada'ya yerleştirilen Türkler, azınlık durumuna düşmüştür.

İtalyan hâkimiyeti ile başlayan ve özellikle Türklere yapılan baskı ve yıldırma politikaları, 1947 yılından sonra Rodos'ta egemenliği kabul edilen Yunanistan tarafından da arttırılarak devam ettirilmiştir. Bu baskılar neticesinde 1936 yılında İtalyanlar tarafından yapılan nüfus araştırmasına göre 8.272 Türk'ün bulunduğu Rodos'ta, günümüzde 3000-3500 civarında Türk kalmıştır.

1972 yılında Rodos'ta yaşayan Türklerin anadilde eğitim hakları, Yunanistan tarafından ellerinden alınmıştır. Bu çalışmada Rodos Türklerinin kullandığı dilin değişimi ve baskılar sonucunda özellikle genç neslin konuşmakta zorluk çektiği Türkçe ele alınacaktır. Çalışmaya konu olan veriler, doktora çalışması sürecinde sahada derlenmiş ve yaklaşık 650 dakikalık materyalden elde edilmiştir. Elde edilen metinlerden hareketle Rodos Türk Ağzı'nın söz dizimi incelenmiş ve bu metinlerde kullanılan kelimelerin kökenleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, ölçünlü Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rodos Türk Ağzı, Dil Değişimi, Köken Bilgisi, Söz Dizimi.

* Öğr. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Denizli/TÜRKİYE, ikurt@pau.edu.tr

** Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Denizli/TÜRKİYE, ttok@pau.edu.tr

Language Change in the Turkish Dialogues of Rhodes

Abstract

Rhodes has been an important center in every period of history due to its geopolitical position and had been under the domination of the Ottoman Empire for about four centuries. During this period, the Turkish population on the island was continuously increased due to the settlement policy.

The island was given to the Italians on October 18, 1912 in accordance with the Treaty of Ushi and the Turkish rule on the island ended. As a result of the political and military events on the island since this date, the Turks who were settled on the island during the Ottoman period have become a minority.

The oppression and intimidation policies that started with the Italian domination were especially made against the Turks, and continued even more during Greece period, whose sovereignty was accepted in Rhodes after 1947. As a result of these pressures, according to the population survey conducted by the Italians in 1936, there were 8,272 Turks in Rhodes, while only around 3000-3500 Turks remain today.

In 1972, the rights of the Turks living in Rhodes to education in their mother tongue were taken away by Greece. In this study, the change in the language used by the Rhodes Turks and the Turkish that especially the younger generation has difficulty in speaking as a result of the pressures will be discussed. The data in this study were compiled in the field during the doctoral study and obtained from approximately 650 minutes of material. Based on the obtained texts, the syntax of the Rhodes Turkish Dialect was examined and the origins of the words used in these texts were determined. The obtained data were compared with the standard Turkish of Turkey.

Keywords: Rhodes Turkish Dialect, Language Change, Origin, Syntax.

Kânûnî'nin Rodos Seferi'nin Muğla Sözlü Gelenegine Yansımaları

Ümral Deveci*

Özet

Kânûnî Sultan Süleyman'ın 1522 yılında -400 parçalık büyük bir donanma ve 100.000 kişilik kara ordusunun katılımını sağlayarak- 16 Haziran günü İstanbul'dan başlattığı Rodos seferi; Rodos ve civarındaki adaların Osmanlı egemenliğine geçmesi ile zaferle sonuçlanmıştır.

İstanbul/Üsküdar'dan başlayıp Muğla/Marmaris'e dolayısıyla Rodos'a uzanan ve 43 günlük bir süreyi kapsayan bu seferde, Kânûnî Sultan Süleyman ve maiyetindeki ordu, sefer güzergâhlarında konaklayıp stratejik planlar dâhilinde hareket etmişlerdir. Kuşatma altı ay sürmüş 3 Ocak 1522'de Rodos'un fethi ile sonuçlanmıştır. Konakladıkları yerlerde sadece ordunun gündelik ihtiyaçlarının karşılanmadığı aynı zamanda Padişah'ın o yöredeki halkla, halkın kanaat önderleri ile velilerle görüşmeler yaptığı, sohbetler ettiği, bazı yerleşim yerlerine adlar verdiği, halkın hafızasında -Evliya Çelebi Seyahatnamesi gibi kimi kaynaklar aracılığıyla da- bugüne taşınmıştır.

Bu sefer süreci içerisinde 24 Temmuz 1522 günü Muğla'ya ve 26 Temmuz günü de Marmaris'e ulaşan Kânûnî Sultan Süleyman ve ordusu, Muğla'da çeşitli yerleşim yerlerinde konaklamışlardır. Halk anlatmalarından aktarıldığı üzere konakladıkları yerlerde, Kânûnî, yörenin ermiş, veli, âlim, şair gibi kanaat önderleriyle görüşmeler yapmış; kimi zaman onları huzuruna çağırmış kimi zaman bizzat kendisi ziyaretlerine gitmiştir. Görüştüğü belirtilen şahsiyetlerden bazıları şunlardır: Şahidî İbrahim Dede, Yakub Baba, Kara İmam Efendi, Hamursuz Dede (Mehmed Said), Sarı Ana. Bu konudaki rivayetleri ve bilgileri gerek halk anlatmalarından -menkıbeler, efsaneler biçiminde- gerekse Evliya Çelebi Seyahatnamesi gibi yazılı kaynaklardan öğrenmek mümkündür. Muğla'da Şahidî, Sultan Süleyman'ın, sefer sırasında yöreye, kale, han, hamam, sarnıç gibi pek çok mimari eser yaptırdığı da bilinmektedir. Bunlarla ve yöreye ilgili özellikle ad verme efsaneleri halk arasında hâlâ yaşamaktadır. Kânûnî, ad verdiği rivayet edilen yerleşim yerleri arasında; Muğla, Gibye (Yeşilbağcılar), Yerkesik, Marmaris Kalesi, Rodos Kanduri Cami bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kânûnî Sultan Süleyman, Rodos Seferi, Muğla, Halk Anlatmaları, Sözlü Gelenek.

* Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Muğla/TÜRKİYE, umraldeveci64@gmail.com

Reflections of Kanuni's Rhodes Campaign on Muğla Oral Tradition

Abstract

The Rhodes expedition started by Suleiman the Magnificent in 1522 from Istanbul on 16 June, with the participation of a large navy of 400 pieces and a land army of 100,000 people resulted in victory when Rhodes and the surrounding islands passed under Ottoman rule.

In this expedition, which started from Istanbul/Üsküdar and extended to Muğla/Marmaris and thus to Rhodes, covering a period of 43 days, Suleiman the Magnificent and the army in his entourage stayed on the expedition routes and acted within the strategic plans. The siege lasted for six months and ended with the conquest of Rhodes on January 3, 1522. In the places where they stayed, not only the daily needs of the army were met, but also the fact that the Sultan had conversations with the people in that region, the opinion leaders of the people and the scholars, and that he gave names to some settlements, has been carried to the present day in the memory of the people-through some sources such as the Evliya Çelebi Travel Book.

During this expedition, Suleiman the Magnificent and his army, who reached Muğla on July 24, 1522, and Marmaris on July 26, stayed in various settlements in Muğla. As narrated from folk narratives, in the places where they stayed, Kanuni had meetings with opinion leaders such as saints, guardians, scholars and poets of the region; sometimes he invited them to his presence and sometimes he went to visit them himself. Some of the personalities mentioned to be interviewed are as follows: Şahidi İbrahim Dede, Yakub Baba, Kara Imam Efendi, Hamursuz Dede (Mehmed Said), Sarı Ana. It is possible to learn the rumors and information on this subject both from folk narrations -in the form of legends and legends- and from written sources such as Evliya Çelebi's Travel Book. It is also known that Sultan Suleiman built many architectural works such as castles, inns, baths and cisterns in the region during the campaign. Especially the naming legends about these and the region still live among the people. Among the settlements that are rumored to be named Kanuni; Muğla, Gibye (Yeşilbağcılar), Yerkesik, Marmaris Castle, Rhodes Kanduri Mosque.

Keywords: Suleiman the Magnificent, Rhodes Campaign, Muğla, Folk Narratives, Oral Tradition.

Rodos, Girit, Kıbrıs ve Batı Trakya'da Kuman/Kıpçak Türk Halk Kültürü

Yaşar Kalafat*

Özet

Kuman/Kıpçak Türklüğü Anadolu'da Kafkaslar ve Balkanlardan girmişler, Balkanlardan inen kol Kırım üzerinden Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Rodos, Girit Kıbrıs ve Anadolu'nun Trakya, Batı ve güney sahillerine yerleşmişlerdir. Bu tespitler anılan bölgedeki yaşayan kültür izlerinden takip edilebilmektedir. Bildirimizde bu tespitlerin tarihî seyri arşiv kayıtlarından ve Rodos halk kültürü ise ağırlıklı olarak alan çalışmalarından derlenmiştir.

Anılan coğrafyanın Kuman/Kıpçakları Müslümandırlar. Ancak Rodos Kuman/Kıpçaklarının bakiyelerinin bir kısmı Kalafatoğulları olarak Müslüman iken diğer bir bölümü Kalafatos ve Kalafatis soy ismi taşıyarak Hıristiyanlığın farklı iki mezhebine mensup Yunanistan ve İtalyan kiliselerine bağlıdır.

Kuman/Kıpçakların Kafkasya-Karadeniz yerleşkesi Hıristiyan toplumlar süreci geçirmiştir. Mübadiller münasebeti ile Anadolu'nun halkı mübadeleye tabi tutulunca bir kısım Hıristiyan Kuman/Kıpçak Türkleri bölünmüş aileler kapsamında Yunanistan'la mübadil olarak göç etmek durumunda kalmışlardır.

Bildirimizde, Kalafatlı Kuman/Kıpçaklar için yapılan bu genellemeden hareketle Rodos halk inançlarında Türk halk inançları ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuman, Kıpçak, Mübadil, Rodos, Kalafat.

* Dr., Halkbilim Araştırmacısı, Halkbilim Araştırma ve Kültür Stratejileri Merkezi, Ankara/TÜRKİYE, yasarkalafat@gmail.com

In Rhodes, Crete, Cyprus and Western Thrace Cuman-Kipchak Turkish Folk Culture

Abstract

Cuman/Kipchak Turks entered Anatolia from the Caucasus and the Balkans and settled in Hungary, Romania, Bulgaria, Greece, Rhodes, Crete, Cyprus, and Thrace, western and southern coasts of Anatolia via Crimea. These determinations can be followed from the traces of the living culture in the mentioned region. In our paper, the historical course of these determinations has been compiled from archive records and the folk culture of Rhodes has been compiled mainly from field studies.

The Cumans/Kipchaks of the aforementioned geography are Muslims. However, while some of the remnants of Rhodes Cuman-Kipchaks are Muslim as Kalafatoğulları, another part bears the surname Kalafatos and Kalafatis and is affiliated with the Greek and Italian churches belonging to two different sects of Christianity.

The Caucasus-Black Sea settlement of Cumans/Kipchaks has gone through the process of Christian societies. When the people of Anatolia were subjected to exchange due to the exchanges, some Christian Cuman/Kipchak Turks had to migrate to Greece as an exchange within the scope of divided families.

In our paper, Turkish folk beliefs are discussed in Rhodes folk beliefs based on this generalization made for Kalafatli Cumans/Kipchaks.

Keywords: Kuman, Kipchak, Exchanged, Rhodes, Kalafat.

Rodos'ta Görevli Genç Bir Doktorun (Hâfız Ârif) Eseri: *Rodos Cezîresi Hakkında Malûmât-ı Muhtasıra* (1876)

Oğuz Karakartal*

Özet

Yüzyıllar boyunca Osmanlı-Türk toprağı olan ve XX. yüzyıl başlarında Türk yönetiminden çıkan Adalar (Ege) Denizi Adalarında şekillenmiş Türk kültür varlığı ile Müslüman Türk nüfusunun sorunları, son yıllarda edebî ve akademik çalışmalara konu olmaktadır. Bu gelişmede yeni kuşakların ve araştırmacıların Adalar Denizi Adalarındaki Osmanlı-Türk varlığını merak etme ve keşifleri kadar, oralardan anakaraya, Türkiye'ye göç edenlerin çocuk ve torunlarının atalarından dinlediklerini, anı kitaplarına aktarmalarının veya onların başlarından geçen, “öldürülme, zulüm, kaçma, göç” olgularını edebiyata dökmelerin etkisi vardır.

1839 tarihli Tanzimat Fermanı'nın ardından gelişen Batı tarzındaki Yeni Türk Edebiyatı'nda Rodos'un eserlere konu alınmasında daima ilk akla gelen isim yazar ve gazeteci Ahmet Mithat Efendi'dir. O, sürgüne yollandığı Rodos'ta, çocukluk ve gençlik anıları ile adadaki güncel yaşantısını, 1876 tarihli *Menfa* adlı anı kitabında anlatır. Ancak bu dönemde doğrudan Rodos'u konu alan ve dikkatten kaçmış bir başka eser daha vardır. O da İstanbullu Doktor Hafız Ârif Efendi'nin 1876'da basılan *Rodos Cezîresi Hakkında Malûmât-ı Muhtasıra* (Rodos Adası Hakkında Özet Bilgiler) adlı 26 sayfalık kitapçığıdır.

İstanbul Tıp Fakültesi (Mekteb-i Tıbbiye)'ni bitiren Dr. Hafız Ârif'in görevli gittiği Rodos Adası hakkında hazırladığı kitapçık, Osmanlı Tıp Cemiyeti üyelerince beğenilerek 1876'da İstanbul'da bastırılmıştır. 26 sayfalık kitapçık adeta bir “rapor, arıza” tarzındadır. Dr. Hafız Ârif, “Rodos'un konumu, jeolojik durumu, ortaya çıkışı, demografik yapısı, topoğrafik bilgileri, sağlık sistemi, tarımı, eğitim yaşantısı ve benzer konularda”, başkent İstanbul'a, bitirdiği okul Tıbbiye yetkililerine, Ada'nın durumunu raporlamaktadır.

Bu bildiriye, Türk edebiyatında Rodos Adası ve Rodos Türkleri bağlamında Hafız Ârif'in eseri değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Adalar (Ege) Denizi Türklüğü, Rodos Adası, Dr. Hafız Ârif ve Eseri.

* Prof. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, Dr. Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Öğretmenliği Programı Lefke/KIBRIS, okarakartalist@gmail.com

The Work of a Young Doctor (Hafiz Ârif) Working in Rhodes: Brief Information About the Island of Rhodes (1876)

Abstract

Ottoman-Turkish territory for centuries and especially after its split off at the beginning of the 20th century, the problems of Turkish cultural existence and the Muslim Turkish population shaped in the Aegean Islands have been the subject of literary and academic studies in recent years. Therefore, the new generations and researchers transfer what they heard from their ancestors to the children and grandchildren of those who migrated from there to the mainland as well as the curiosity and discovery of the Ottoman-Turkish existence in the Islands of the Aegean Islands. They also reflected in their literary works what they had in their memories or what happened to them, such as “being killed, oppression, escape, and immigration”.

Ahmet Mithat Efendi, as a writer and journalist, has always been the first name among writers who included Rhodes in their works in the Western-style New Turkish Literature that developed after the Tanzimat Edict of 1839. He tells about his childhood and youth memories in Rhodes, where he was exiled, and his life on the island in his memoir entitled *Menfa*, dated 1876. However, there is another work that has been overlooked directly about Rhodes during this period. That is the 26-page booklet of Doctor Hafiz Arif Efendi from Istanbul, entitled *Malûmât-ı Muhtasıra* (Brief Information About Rhodes Island), published in 1876.

After graduating from Istanbul Medical Faculty (Mekteb-i Tibbiye), the booklet prepared by Hafiz Arif about the island of Rhodes, where he went on duty, was liked by the members of the Ottoman Medical Society and was published in Istanbul in 1876. The 26-page booklet is almost in the style of a “report or letter”. Dr. Hâfiz Ârif reports the situation on the island to the capital Istanbul, and the medical school authorities of the school he graduated from. The report is about the location, geological situation, emergence, demographic structure, topographic information, health system, agriculture, educational life of Rhodes and similar issues”.

In this paper, the work of Hâfiz Ârif will be evaluated in the context of Rhodes Island and Rhodes Turks in Turkish literature.

Keywords: The Turk in the Aegean Islands, Rhodes Island, Dr. Hafiz Arif and His Work.

Rodos ve İstanköy Türklerine Ait Kültürel Mimari Eserleri ve Korunması

Neval Konuk Halaçoğlu*

Özet

Rodos ve İstanköy'ün fethinin ardından Osmanlı Devleti, bölgenin iskânı için Anadolu köy ve şehirlerinden, özellikle Teke ve Hamid livalarındaki Türkmenlerden başta olmak üzere, Osmanlı hâkimiyetini tanıyacak ve kültürünü yerleştirecek Müslüman Türk aile ve fertleri yerleştirmiştir. Osmanlı sosyo-kültürel sistemi tüm gelenekçi ve hatta statik eğilimlerine rağmen tamamen kapalı ve durağan da olmayıp; tersine belli bir ölçüde dinamik olduğundan, İslam dini ile Türk kültür ve gelenek-görenekleri giyim-kuşamdan mezar taşına kadar sosyo-kültürel hayatın görünür tüm alanlarında kendini hissettirmiştir.

Rodos'un 1522'de fethi ve akabinde Anadolu'dan getirilen Türkmenlerle iskânı sonrasında, Ada'nın imarına yönelik çalışmalarda "şenlendirilme politikası"nın bir parçasıydı. Rodos'un fethinden sonra ele geçirilen gelirlerin çoğu Kânûnî Sultan Süleyman'ın Adadaki cami, imaret ve medresesinin vakfına tahsis edilmiştir. Osmanlı Devleti'nde herhangi bir bölgenin fethinden sonra Müslümanlar arasında dayanışmayı arttırmak, İslam dininin yaşatılması ve yayılması için vakıf sistemi politikası uygulanmaktaydı. Bu politikanın bir sonucu olarak Rodos'ta çok sayıda vakıf kurulmuş ve vakıf eserleri meydana getirilmiştir. Ayrıca Kale ve burçlar onarıldıktan sonra Kânûnî Sultan Süleyman, Rodos'a yerleşecek Müslüman nüfus için yeni cami ve mescitlerin yapılmasına yönelik fermanlar yayımlamıştır.

Ada'nın 1522'den 1912'ye kadarki Osmanlı hâkimiyetinin göstergeleri olan ve Türk mimarisi üslubunda yapılan eserler, Kaleiçi ile Türk köylerinin kimliğinin oluşumunda önemli rol üstlenmişlerdir.

Bu çalışmanın amacı, Osmanlı Dönemi'nde Rodos'ta ve İstanköy'de inşa edilen Türk mimari eserlerinin adayı kaybettiğimiz 1912 yılından sonraki durumları, kullanımları; değiştirilen/kasıtlı bozulan/değiştirilen mimari üslubunu ortaya koymaya çalışmaktır. Bu kapsamda her iki Ada'da inşa edilen tüm mimari eserlerin (1522-1912), Osmanlı hâkimiyeti sonrasında süreci, arşiv belgeleri, Yunanca ve Türkçe bilimsel yayınlar, arazide yapılan çalışmalar ile inşa tarihleri, plan özellikleri, teknik/malzeme/bezemeler açısından incelenerek ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rodos, İstanköy, Osmanlı Mimarisi, Adalar Denizi, Restorasyon, Yıkım.

* Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, Turizm Rehberliği Programı, İstanbul/TÜRKİYE, neval.konuk@marmara.edu.tr

Cultural Architectural Works of Rhodes and Istandkoy Turks and Their Conservation

Abstract

After the conquest of the Rhodes and İstandk y islands, the Ottoman Empire settled Muslim Turkish families and members from Anatolian villages and cities, especially the Turkmen in Teke and Hamid livas, who would recognize the Ottoman domination and establish their culture for the settlement of the region. Despite all its traditionalist and even static tendencies, the Ottoman socio-cultural system was not completely closed and static; on the contrary, it is dynamic to a certain extent; The religion of Islam and Turkish culture and traditions have made themselves felt in all visible areas of socio-cultural life, from clothing to tombstones.

After the conquest of Rhodes in 1522 and its subsequent settlement with the Turkomans brought from Anatolia, it was a part of the “politics of cheering” in the works for the development of the island. Most of the revenues seized after the conquest of Rhodes were allocated to the foundation of the mosque, soup kitchen and madrasah of Suleiman the Magnificent. In the Ottoman Empire, after the conquest of any region, the policy of the waqf system was implemented to increase solidarity among Muslims and to keep the religion of Islam alive and spread. As a result of this policy, many foundations were established in Rhodes and foundation works were created. Moreover, after the castle and bastions were repaired, Suleiman the Magnificent issued edicts for the construction of new mosques and masjids for the Muslim population who would settle in Rhodes.

Artifacts made in the style of Turkish architecture, which are the indicators of the Ottoman domination of the island from 1522 to 1912, played an important role in the formation of the identity of Kaleiçi (inside in castle) and Turkish villages.

The aim of this study is to examine the conditions and uses of Turkish architectural works built in Rhodes and Kos during the Ottoman Period after 1912, when we lost the island; is to try to reveal the changed/intentionally corrupted/changed architectural style. In this context, all the architectural works (1522-1912) built on both islands will be examined in terms of the process after the Ottoman domination, archival documents, scientific publications in Greek and Turkish, studies conducted in the field and construction dates, plan features, technical/material/decorations. will be studied.

Keywords: Rhodes, Kos, Ottoman Architecture, Sea of Islands, Restoration, Destruction.

Kıbrıs Türk Edebiyatında Rodos ve Onikiada Türkleri

Emin Onuş*

Özet

Genel bir kabulle Türklerin Akdeniz ile tanışması, bu coğrafyaya ait jest ve mimiklerle davranış biçimlerini geliştirip benimsemesi, Rodos ve Kıbrıs adalarının 16. yüzyılın ardi peşinden alınmaları ile başlar. Türkler ege denizindeki küçük adalardan ziyade toprakla uğraşan kara kökenli bir ulus olduklarından, Rodos ve Kıbrıs gibi daha büyük adalara yerleşerek burada varlıklarını sürdürmüşlerdir. Adalarda yaşayan Türklerin birbirinden tamamen habersiz olduğu düşünülemez. Zaten Batı Anadolu adaları ile Rodos ve On İki Ada, Cezair-i Bahr-i Sefid Vilayeti adı altında Osmanlı idare biriminde toplanmıştı ve valisi vardı. Başta Rodos, Girit ve Kıbrıs olmak üzere adalar arasındaki ticaret, iletişim, iş ve politik seferle gidip gelmeler basın yayın organlarının da arttığı ve ulaşım imkanlarının fazlalaştığı 19.yüzyılın ikinci yarısından sonra kaynaklarda takip edilebilmektedir. Girit'ten Rodos'a, Girit'ten Kıbrıs'a, Rodos'tan Kıbrıs'a veya bunların tersi birbirleri arasında gezi, ticaret amaçlı gidip gelen Türklere rastlanabilmektedir. Girit'te Rum baskısından kaçanlar Rodos ve Kıbrıs'a, Rodos'ta Yunan ve İtalyan yönetiminden rahatsız olanlar da kimi zaman Kıbrıs'a göç etmişlerdir. Kıbrıs'ta 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren matbaa ve gazetecilik başladığından önceki dönemlere ait bilgileri daha çok şifahi olarak takip edebiliyoruz. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra da Kıbrıs Türk edebî ve gazetecilik ürünlerinde Rodos ve Rodos Türkleri karşımıza çıkabiliyor. Kıbrıs Türk kültüründe belirgin biçimde Girit ve Rodos'tan söz eden ilk Kıbrıs Türk gazetecisi Ahmet Tevfik Efendi'dir. Zamanla başka aydınların edebî ve basın yayın organlarında parça parça da olsa Rodos ve Rodos Türklüğünden söz edildiği gözlemlenmektedir. Bu bildiride adı geçen gözlem ve metinlerden hareket edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Rodos, Onikiada, Kıbrıs, Ada Türkleri.

* Doç. Dr., Girne Amerikan Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Girne/KKTC, eminsonus84@gmail.com

Rhodes and Dodecanese Turks in Turkish Cyprus Literature

Abstract

With a general acceptance, the Turks' meeting with the Mediterranean, developing and adopting the gestures and mimics belonging to this geography started with the conquest of the islands Rhodes and Cyprus in the 16th century. Since the Turks were a land-based nation dealing with land rather than small islands in the Aegean Sea, they continued their existence by settling on larger islands such as Rhodes and Cyprus. It cannot be thought that the Turks living on the islands were completely unaware of each other. In fact, the Western Anatolian islands, Rhodes and Dodecanese were gathered in the Ottoman administrative unit under the name of Cezair-i Bahr-i Sefid Province and it had a governor. Trade, communication, business and political expeditions between the islands, especially Rhodes, Crete and Cyprus can be followed in the sources after the second half of the 19th century when media organs and transportation opportunities increased. It is possible to come across Turks commuting from Crete to Rhodes, from Crete to Cyprus, from Rhodes to Cyprus or vice versa, for travel and trade purposes. Those who escaped from the Greek oppression in Crete migrated to Rhodes and Cyprus, and those who were disturbed by the Greek and Italian administration in Rhodes sometimes migrated to Cyprus. We can follow the information of the previous periods more orally, since the printing press and journalism started in the second half of the 19th century. After the second half of the 19th century, we can see Rhodes and Rhodes Turks in Turkish Cypriot literary and journalistic products. Ahmet Tefvik Efendi was the first Turkish Cypriot journalist to mention Crete and Rhodes prominently in Turkish Cypriot culture. Over time, it has been observed that Rhodes and Rhodes Turkishness were mentioned partially in the literary and press organs of other intellectuals. This paper will be based on the observations and texts mentioned.

Keywords: Rhodes, Twelve Islands, Cyprus, Island Turks.

